

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. 11.

ÖFVERSTYRELSENS ÖFVER HOSPITALLEN
UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1871.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS K. L. BECKMAN,
1873.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 2, Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P.A. Norstedt & Söner, 1862-1910.

Täckningsår: 1861-1910.

Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år ... ersattes 1903 av Medicinalstyrelsens underdåniga berättelse angående sinnessjukvården i riket året 1901

Överstyrelsen över hospitalen ersattes 1902 av Medicinalstyrelsen.

Föregångare:

Sundhets-collegii underdåniga berättelse om medicinalverket i riket. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1853-1862.

Täckningsår: Årg. 1(1851)-10(1860)

Efterföljare:

Sinnessjukvården i riket / av Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1913-1941. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1939.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. 11.

ÖFVERSTYRELSENS ÖFVER HOSPITALLEN
UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1871.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS K. L. BECKMAN,
1873.

Innehållsförteckning.

I.

Underdånig berättelse (sidd. III—XVI).

1. Sjukvård	sid. IV.
2. Självvård och undervisning.....	» IX.
3. Byggnader m. m.	» XI.
4. Beklädnad, sängutredning, inventarier	» XIII.
5. Utspisning och mathållning.	» XIV.
6. De sjukas sysselsättning	» »
7. Utrymme.....	» XV.
8. Allmänna Hospitals- och Barnhusfonden	» »
Privta anstalt för Idioter, i Sköfde	» »
Skyddsförening för sinnessjuka, i Stockholm	» XVI.

II.

Bilagor.

Bil. A. Redogörelse för sjukvården.	
Tab. 1. Vårdade sinnessjuka.....	sid. 1.
» 2. Sjukdomsformer	» 3.
» 3. Komplikationer hos fallsotssjuka.....	» 4.
» 4. Intagne	» »
» 5. Intagne, med uppgift på ålder vid sjukdomens början	» 8.
» 6. Afförde (de tillfrisknades ålder, vistelsetid och sjukdomens bestånd)	» 10.
» 7. Affidne	» 12.
» 8. Förhållandet mellan vårdade och afförde	» 14.
» 9. Ålder hos de vårdade	» 15.
» 10. Befintliga sjuka den 31 December 1871	» 16.
» 11. De sjukas fördelning.	» 18.
» » Kriminalpatienter	» 19.
» 12. Födelseort, boningsort och civilstånd	» 20.
» 13. Stånd och yrke	» 24.
» 14. Antagliga sjukdomsorsaker.....	» 26.
» 15. Tillfälliga sjukdomar	» 29.
» 16. Antal sjukplatser, underhållsdagar, medeltal sjuka för dag; kostnad för utspisning och läkemedel, samt totalkostnad för sjukvården	» 31.
» 17. Tjenstemän och betjening.....	» 32.
Bil. B, C, D. Allmänna Hospitals- och Barnhusfondens inkomster och utgifter.....	sidd. 33—37.

Table des matières.

I.

Rapport au Roi (pages III—XVI).

1. Service médical	page IV.
2. Service religieux et enseignement.....	» IX.
3. Bâtimens	» XI.
4. Vêtemens, garnitures de lit, meubles	» XIII.
5. Régime alimentaire	» XIV.
6. Occupations	» »
7. Nombre des places	» XV.
8. Recettes et dépenses	» »
Notices sur les établissemens privés: à Sköfde, pour les idiots; à Stockholm, pour l'assistance des aliénés au dehors des institutions publiques	
	pages XV—XVI.

II.

Annexes.

Annexe A. Les détails du service médical.	
Tab. 1. Mouvement des aliénés dans les établissemens	page 1.
» 2. Formes morbides.....	» 3.
» 3. Complications avec l'épilepsie.....	» 4.
» 4. Admissions de l'année	» »
» 5. L'âge au commencement de la maladie.....	» 8.
» 6. Sorties (guéris: par âge, par séjour à l'hôpital et par duration de la maladie)	» 10.
» 7. Décès: par âge, par séjour à l'hôpital, par duration, et par nature de la maladie	» 12.
» 8. Relation pour cent des résultats du traitement	» 14.
» 9. Ages.....	» 15.
» 10. Nombre des aliénés dans les établissemens le 31 Dec. 1871	» 16.
» 11. Classification des aliénés par rapport aux catégories de payement et aux symptômes	» 18.
» » Prévenus, accusés et condamnés parmi les aliénés	» 19.
» 12. Les aliénés par lieux de naissance, par domicile et par état civil.....	» 20.
» 13. Les aliénés par professions.....	» 24.
» 14. Causes probables des maladies	» 26.
» 15. Maladies intercurrentes.....	» 29.
» 16. Nombre des places, des journées d'entretien, moyenne des malades par jour; frais d'alimentation, de médicaments, et frais totaux des établissemens	» 31.
» 17. Nombre des médecins, des surveillants et des gardes-malades	» 32.
Annexe B, C, D. Etat financier: Recettes; Dépenses; Récapitulation de la situation.....	pages 33—37.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Till Eders Kongl. Maj:t får Serafimer-Ordens-Gillet härmed i underdånighet afgifva berättelse om Rikets hospitalsväsen under år 1871. I likhet med föregående år omfattar denna berättelse först redogörelse för *sjukvården* jemte dermed i samband stående förhållanden vid samtliga hospitalen; derefter redogöres för *själavård* och *undervisning* vid dessa inrättningar, äfvensom ock för *byggnader*, *utredning* och *utspisning*, jemte de sjukes *sysselsättning*, och slutligen lemnas uppgift å *inkomster* och *utgifter*, eller om den så kallade *hospitalsfondens ställning*.

1. Sjukvård.

Uti den underdåniga berättelsen för år 1870 tillkännagaf Ordens-Gillet, att sjukplatsernas antal vid samtliga hospitalen var vid detta års slut 1,322. Med hänsyn till de år för år stegrade fordringarna från allmänhetens sida på utvidgade tillfällen till vård för sinnessjuka, har Ordens-Gillet funnit sig föranlåtet att under år 1871, då tillgångarna så medgifvit, öka sjukplatsernas antal vid de hospital, der dylikt var utförbart, utan inskränkning uti fordringarna på tillbörliga hygieniska förhållanden. De under redovisningsåret tillökade platserna äro 26, nemligen 15 vid Hernösands hospital, 5 vid Stockholms, 3 vid Nyköpings och 3 vid Wisby. Antalet platser vid samtliga hospital var således vid redovisningsårets slut 1,348. De voro fördelade på följande sätt: vid Hernösands 139; Upsala 155; Stockholms 184; Nyköpings 70; Wadstena 350; Wexjö 180; Göteborgs 67; Malmö 175; Wisby 28.

Under år 1871 hafva å samtliga hospitalen blifvit *vårdade* 1,601, af hvilka 1,247 voro qvarliggande från 1870. Af desse vårdade voro 833 män, 768 kvinnor; 77 tillhörde första betalningsklassen, 1,524 de öfriga klasserna. Under 1870 vårdades 1,540, af hvilka 71 tillhörde första betalningsklassen. Således var under 1871 antalet vårdade 61 högre än under 1870. *Medeltalet vårdade* för dag har under redovisningsåret varit 1,276; då detta medeltal under 1870 var 1,204, följer att 72 flere blifvit dagligen vårdade under 1871 än under 1870. — Under sednast förflutna *elfva år* hafva å samtliga hospitalen blifvit vårdade 16,103 sinnessjuka, d. ä. 1,464 i medeltal för år. Af desse vårdade hafva 8,055 varit män, 8,048 kvinnor, således nära lika många af hvardera könet. — Under 1861 vårdades 1,258. Då detta antal jemföres med antalet vårdade under 1871, finnes, att ej mindre än 343 flere vårdades under sistnämnda år mot under det förstnämnda, d. v. s. att det årligen vårdade sjukantalet under loppet af elfva år ökats med ej mindre än 343, således i medeltal med 31 för hvarje år.

Under redovisningsåret hafva 354 blifvit *intagne*, d. ä. 22 % af alla vårdade; således *en* intagen på omkring fyra och en half vårdad. Af de intagne hafva 31 % blifvit intagne inom tre månader från sjukdomens utbrott; 19 % efter en sjukdomsduration af öfver fem år; 58 % voro i åldern mellan 21 och 40 år; 39 % ledo af sjukdomsformen *ursinne*, 31 % af *tungsinne*. Den tid af året, då insjuknandet uti ursinne och tungsinne synes oftast inträffa, har varit månaderna April, Maj, Juni, enär under de sednaste elfva åren 31 % tillhöra detta kvartal. — Under sednaste *elfva år* hafva vid samtliga hospitalen blifvit intagne 3,549, d. v. s. 323 i medeltal för år. Förhållandet mellan de under samma tid vårdade 16,103, och nu angifna intagne, blir detsamma, som nyss blifvit anfördt för redovisningsåret, nemligen 22 %.

Från samtliga hospital hafva under året blifvit *utskrifne* 305, d. ä. 19 % af alla vårdade eller ungefär *en* af fem. Under de sista *elfva åren* hafva 3,226 blifvit utskrifne, d. ä. 293 i medeltal för år; 20 % af alla under samma tid vårdade. — Af de under redovisningsåret utskrifne hafva 142 lemnat anstalterna såsom *tillfrisknade*, 8,87 % af alla vårdade, d. ä. *en* af elfva. Under sednaste *elfva år* hafva 1,456 blifvit utskrifne såsom tillfrisknade, d. ä. 9,04 % af alla under samma tid vårdade. Utskrifne under året såsom *förbättrade* hafva blifvit 3,18 % af de vårdade; under elfva år 2,10 % (500). — Utskrifne *oförbättrade* äro under året 2,87 % af de vårdade; under elfva år 2,61 % (421). — Utskrifne *döde* under året äro 4,11 % af de vårdade; under de sednaste elfva åren hafva 847 affidit, d. ä. 5,26 % af alla under dessa år vårdade, således *en* död på hvar nittonde vårdad.

Med hänsyn till betalningsvilkoren för hospitalsvård hafva bland alla vårdade 77 erlagt första klassens afgift, 200 andra klassens, 1,170 tredje klassens; 154 hafva vårdats utan afgift. Till tredje klassens sjuke, för hvilka efter hvad nu är stadgadt, skola erläggas 25 öre för dag, räknas likväl äfven de, för hvilka afgiften vid intagandet varit och ännu är bestämd till endast 15 à 30 R:dr för år, nemligen en del sådana som blifvit till vård intagne, förrän nådiga stadgan af 1858 trädde i verkställighet. De, som vårdas utan afgift, tillhöra dels kategorien af intagne före år 1858, dels äro de kriminalpatienter.

Kriminalpatienter, hvilka under året blifvit vårdade, hafva varit 84; 7 hafva blifvit under året intagne; 9 utskrifne; vid årets slut funnos 75 kvar; 61 af manligt, 14 af qvinligt kön. De brottsliga handlingar, hvilka dessa begått, äro: mord å föräldrar 3; barnamord 7; mord å främmande person 24; mordbrand 12, o. s. v. De vårdade kriminalpatienterna utgöra 5,25 % af alla vårdade, d. v. s. *en* på nitton. Rörande olägenheterna, att inom hospitalen vårda desse gemensamt med öfrige sjuke, har Ordens-Gillet uti föregående årsberättelser uttalat sina åsigter.

Uti berättelsen för 1870 har Ordens-Gillet vidrört frågan om behovet af upprättande af serskilda anstalter för de obotlige, nemligen för sådane sinnessjuke, hvilka befinnas i det tillstånd, att någon kuratif åtgärd för dem ej vidare kan komma i fråga, men som derjemte ej äro så pålitlige, att de kunna, enligt gällande föreskrifter, utskrifvas såsom oskadlige. För hvarje år vitsordar erfarenheten mer och mer verkligheten af detta behof. De flesta af hospitalen äro nemligen så fyllda af dylika obotlige, att många antagligen botlige och nyligen insjuknade samt samhällsvådliga ej kunnat intagas förr än efter längre tids väntan. Med anledning af detta bekymmersamma förhållande är Ordens-Gillet betänkt på att framdeles hos Eders Kongl. Maj:t göra en mera detaljerad underdånig framställning.

Helsotillståndet, med hänsyn till tillfälligt uppträdande sjukdomar, oberoende af sinnesrubningen, har under redovisningsåret inom samtliga anstalter varit tillfredsställande. Någon epidemisk sjukdom har ingenstädes förekommit. Bland alla vårdade hafva ej flere än 382 varit tillfälligt sjuke, d. ä. 24%; således ungefärligen *en* på fyra. Då härtill lägges, att bland de angifna sjukdomarna ej någou förekommit, som haft karakter af s. k. sjukhus-sjukdom, kan med säkerhet slutas, att de hygieniska förhållandena inom alla de serskilda hospitalen äro tillfredsställande, samt att anordningarna för de sjukas vård äro väl tillgodosedda.

Det högsta antalet vårdade tillhör de jordbrukande samhällsklasserna. Af 1,601 under redovisningsåret vårdade hafva 652 varit hemmansegare eller jordtorpare, jemte deras tjenare och daglönare. Desse utgöra sålunda 41 % af *alla vårdade**). Närmast i antal kommer enskild betjening, ej till jordbrukareklass hörande, med 13 %, samt fattighjon med 12 %. Bland den enskilda betjeningen eger ett bjert missförhållande rum mellan könen, enär af 207 vårdade voro 47 män och 160 kvinnor, d. ä. 23 % af de förre mot 77 % af de sednare. Bland öfriga samhällsklasser är ingen, som synes hafva något anmärkningsvärdare antal sinnessjuke.

Bland orsaker, som synas företrädesvis verksamma till sinnessjukdomars framkallande, hafva uti föregående årsberättelser blifvit angifna moraliska inflytelser och ärftligt anlag. Till följd af moraliska inflytelser, sådana de blifvit specificerade här nedan uti Bilaga A, § 13, Tab. 14, hafva bland alla vårdade 32 % insjuknat, d. v. s. nära en tredjedel. Qvinnan är betydligt mera mottaglig för denna orsak än mannen, enär 58 % af alla, under rubriken moraliska inflytelser vårdade, äro kvinnor, 42 % män. — Hvad det ärftliga anlaget beträffar, hafva sednare årens mera noggranna efterforskningar visat, att detsamma spelar den torde hända vigtigaste rolen i och för sinnessjukdomarnes allt vidsträcktare utbredning. Ej mindre än 35 %, således öfver en tredjedel af de vårdade, höra härunder. Såsom exempel på hurusom sjukdomsfallen med ärftligt anlag under sednaste decennium tilltagit i freqvens, må anföras, att under år 1861 intogos 61, vårdades 130; under 1871 intogos 86, vårdades 372, d. v. s. att under

*) Häraf får ej den slutsats dragas, att sinnessjukdomar oftare förekomma bland rikets jordbruksidkare än bland öfriga samhällsklasser. Det angifna förhållandet utvisar endast, att af jordbruksidkare vårdas å hospital ett större antal sinnessjuke än af andra klasser, hvilket ock lätt låter sig förklaras deraf, att jordbruksidkare utgöra drygaste delen af rikets befolkning.

elfva år har antalet vårdade nära tredubblats. Bland de med direkt ärftligt anlag vårdade hafva 38 % haft arfvet från fäderne, 54 % från möderne, 8 % från både fäderne och möderne. Af alla med ärftligt anlag vårdade hafva under året 6,18 % tillfrisknat, således en lägre tillfriskningsprocent än den, som ofvan blifvit angifven för det hela, nemligen 8,87 %. Ärftligt anlag utvisar *en* tillfrisknad på sexton vårdade; det hela *en* på elfva. Arf från möderne synes gifva största sannolikheten för återställande till helsa — 10 % —; med arf från både fäderne och möderne har ingen enda tillfrisknat under de sednaste två åren.

Bland orsakerna till sinnesrubbing förtjenar serskildt afseende öfveranstängning i studier och själsarbete, serdeles med hänsyn till den under sednare tider så mycket omordade öfveranstängningen i skolorna. Af studerande så väl vid universiteten som elementarläroverken vårdades å hospitalen under redovisningsåret 37, af hvilka 28 voro kvarliggande från föregående år, 9 under året intagne. Under de sednaste fyra åren hafva 31 studerande intagits å hospitalen, således i medeltal omkring 8 för år. Väl uppgifvas 5, af de 9 under 1871 intagne, hafva insjuknat till följd af för trägna studier; men det blir alltid svårt att afgöra, om icke andra orsaksmomenter — t. ex. onani — varit lika verksamma, kanske verksammare, än studierna till sinnesrubbingens framkallande.

Ännu en orsak till sinnesrubbing torde böra omnämnas, nemligen missbruk af spritdrycker. Det vill synas, som skulle sjukdomsfallen till följd af denna orsak vara något i tilltagande. Under 1869 vårdades hithörande 42; under 1870, 53; under redovisningsåret 67, af hvilka 61 män, 6 qvinnor. Oaktadt detta stigande antal vårdade kan och får ej den slutsats dragas, att superiet skulle tilltagit inom landet; först några följande års erfarenhet kan i detta hänseende lemna tillförlitliga upplysningar. Endast de svårare fallen af sinnessjukdom till följd af superi inkomma till hospitalen; de lindrigare, såsom snart öfvergående till helsa, om blott lefnadssättet förändras, vårdas i hemmen. Personer lidande af delirium tremens intagas icke å hospitalen.

Som en mera i detalj gående redogörelse för de sinnessjukes antal, så väl inom riket i sin helhet, som serskildt inom hvarje län, är i flera hänseenden vigtig, serdeles med fästadt afseende på behovet inom vissa landsdelar af ökade tillfällen till dessa sjukes vård, anser sig Ordens-Gillet böra framlägga en dylik, med ledning af från Statistiska Centralbyrån erhållna uppgifter. Härvid anmärkes dock, att, som följande beräkningar, jente från dem härledda slutsatser, äro hemtade från de till Statistiska byrån ingifne primäruppgifter från rikets presterskap, de torde böra begagnas med en viss försigtighet, alldenstund det är antagligt, att åsigterna om sinnessjukdoms närvaro eller icke äro så olika, att hvad den ene prestmannen kan anse vara sinnessjukdom, kan en annan anse vara helsa och tvertom.

De sinnessjukes antal inom hela riket var enligt 1870 års folkräkning 9,054 *), af hvilka 7,807 vistades utom hospital, 1,247 inom dessa inrättningar. Vid 1870 års slut var rikets folkmängd 4,168,525; fördelas de sinnessjukes antal på denna folkmängd, finnes, att öfver hufvudtaget för hela riket förekommer *en* sinnessjuk på 460 invånare. Enligt officiela uppgifter för år 1860 funnos då inom hela riket 7,542 sinnessjuka på en folkmängd af 3,859,728, d. ä. *en* sinnessjuk på 512 invånare. Under ett decennium har således de sinnessjukes antal inom riket ökats, ej endast i förhållande till den ökade folkmängden, utan ock derutöfver. Denna sednare tillökning är dock ej betydligare, än att 1860 funnos 19,55 sinnessjuka på 10,000 invånare, 1870 funnos 21,74 på 10,000 invånare; tillökningen utgör således blott 2,19 på 10,000. — Det nu angifna medeltalet, *en* sinnessjuk på 460 af

*) Antagligen några tiotal flere, emedan åtskilliga iufordrade upplysningar ännu ej inkommit till Statistiska byrån.

rikets invånare, eger icke tillämplighet på hvarje serskildt län; fördelningen dem emellan är ganska olika, hvilket kan inhemtas af följande öfversigt:

En sinnessjuk på nedanstående invånare-antal uti:

Luleå län.	Umeå.	Östersunds.	Hernösands.	Gefle.	Falu.	Westerås.	Örebro.	Karlstads.
447	439	325	469	377	392	438	476	372
Mariestads.	Wenersborgs.	Göteborgs.	Halmstads.	Malmö.	Kristianstads.	Karlskrona.	Wisby.	Kalmar.
628	494	540	556	498	461	512	446	501
	Wexiö.	Jönköpings.	Linköpings.	Nyköpings.	Upsala.	Stockholms län.	Stockholms stad.	
	469	375	398	409	453	488	665	

Enligt denna öfversigt kunna länen indelas uti trenne kategorier, efter som de angifna siffrorna falla *under*, *omkring* eller *öfver* det angifna medeltalet. Till *första* kategorien höra i följande ordning: Östersunds, Karlstads, Jönköpings, Gefle, Falu, Linköpings och Nyköpings län; till den *andra*: Westerås, Umeå, Wisby, Luleå, Upsala, Kristianstads, Hernösands och Wexiö; till den *tredje*: Örebro, Stockholms, Wenersborgs, Malmö, Kalmar, Karlskrona, Göteborgs, Halmstads, Mariestads län och Stockholms stad. — De till den första kategorien hörande länen hafva således det högsta antalet sinnessjuka i förhållande till folkmängden; sämst lottadt i detta hänseende är Östersunds län med *en* sinnessjuk på 325 invånare.

I närmaste sammanhang med dessa uppgifter måste, så vida en mera säker kännedom skall erhållas, uti hvilka landsorter sinnessjukvården företrädesvis tarfvar utvidgning, äfvenledes utredas förhållandet mellan antalet sinnessjuka vårdade inom eller utom hospital för hvarje serskildt län. En dylik utredning lemna följande öfversigt, hvilken angifver i procent huru många af hvarje läns sinnessjuka vårdas inom hospitalen.

Luleå län.	Umeå.	Östersunds.	Hernösands.	Gefle.	Falu.	Westerås.	Örebro.	Karlstads.
8,82 %	12,48 %	6,00 %	18,12 %	7,16 %	13,17 %	15,00 %	17,30 %	6,14 %
Mariestads.	Wenersborgs.	Göteborgs.	Halmstads.	Malmö.	Kristianstads.	Karlskrona.	Wisby.	Kalmar.
12,11 %	9,98 %	15,12 %	6,14 %	19,21 %	8,52 %	15,04 %	18,18 %	13,98 %
	Wexiö.	Jönköpings.	Linköpings.	Nyköpings.	Upsala.	Stockholms län.	Stockholms stad.	
	23,37 %	7,71 %	18,31 %	20,12 %	28,38 %	18,58 %	32,14 %	

Häraf inhemtas, huru olika lottade de särskilda länen äro; det sämst lottade har endast 6 % af sina sjuka vårdade å hospital, under det att det bäst lottade har 32 %. — Om ett medeltal sökes af nu angifna procentberäkningar, blir detta 14,82 %. Indelas länen efter som antalet af från dem å hospitalen vårdade sjuka faller *öfver* eller *under* detta medeltal, komma 12 län *under*, 13 län *öfver* medeltalet. Såsom mest vanlottade kunna de län anses, som hafva under 10 % af sina sjuka å hospitalen. Dessa äro i följande ordning: Östersunds, Karlstads, Halm-

stads, Gefle, Jönköpings, Kristianstads, Luleå och Wenersborgs. Det skulle således vara just dessa län, som företrädesvis böra komma i åtnjutande af utvidgad sjukvård. Genom den nya hospitals-inrättningen, som under år 1872 kommer att öppnas i närheten af Göteborg, blifva, åtminstone för närmaste framtiden, behofven tillgodosedda för Halmstads, Jönköpings och Wenersborgs län; genom en beslutad utvidgning af Stockholms hospital torde bristen för Karlstads och södra delen af Gefleborgs län kunna fyllas; genom en antagligen snart skeende nybyggnad af ett större hospital invid Lund, i stället för det nuvarande bristfälliga i Malmö, blir Kristianstads län tillförsäkradt utvidgad sinnessjukvård. Det återstår således att söka bereda någon utväg till afhjelpande af behofven för Östersunds och Luleå län samt norra delen af Gefleborgs. Det minst kostsamma sättet för detta ändamåls vinnande är utvidgning af det nu befintliga hospitalet i Hernösand, hvarom ock Ordens-Gillet är betänkt på att hos Eders Kongl. Maj:t göra underdånig framställning. — Härvid bör anmärkas, att brist på utrymme vid de nuvarande hospitalen ej är enda orsaken dertill att ett färre antal sjuke från åtskilliga län vårdas å hospital; de långa transporterne afhålla många; detta är fallet uti Östersunds, Luleå och Karlstads län; anhöriga och målsmän hafva ock inom vissa orter en viss obegenhet för att anförtro sina sjuke till allmänna inrättningar, hvartill äfven kan räknas allmänhetens obekantskap med den erfarenheten, att ju förr en sinnessjuk efter sjukdomens utbrott får hospitalsvård, desto sannolikare blir tillfrisknandet. Förbises bör ock ej, att de län, inom hvilka hospital äro belägna, hafva det högsta antalet af sina sinnessjuke vårdade å hospital, nemligen Stockholms stad, Upsala län, Wexiö, Nyköpings, Malmö, o. s. v., hvilket utvisar, att de närboende hafva fördelen af att vakta på tillfälle, då plats kan erhållas.

Vid jemförelse mellan totalantalet sinnessjuke för hela riket och antalet vårdade inom samtliga anstalter vid 1871 års slut, finnes, att 14,24 %, d. ä. hvar sjunde af befintlige sinnessjuke, vårdas å de allmänna anstalterna. Detta förhållande är mindre fördelaktigt, enär i flere af Europas stater hvar fjerde, ja till och med hvar tredje sinnessjuk erhåller plats å allmän anstalt.

Förhållandet mellan antalet sinnessjuke å landsbygd och i städerna har äfven i föregående årsberättelser blifvit vidrördt. Jemföres totalantalet inom riket befintlige sinnessjuke, särskildt å landsbygd och särskildt i städerna, med folkmängden å landsbygd och i städer, finnes, att *en* sinnessjuk kommer på 444 invånare å landsbygd, *en* på 583 i städerna; eller 22,52 på 10,000 af de förre; 17,15 på 10,000 af de sednare. Häraf synes följa, att sinnessjukdomar skulle, relativt till folkmängden, vara mera talrikt förekommande bland landsbygdens än bland städernas invånare. En slutsats motsatt mot denna erhålles, om man fäster sig vid det antal sjuke från land och från stad, som vårdas inom hospitalen; bland de 1296, som vid 1871 års slut vårdades inom anstalterna, voro 904 från landsbygd, 392 från städer. Jemföras dessa tal med folkmängden å land och i städer, finnes, att *en* sinnessjuk vårdades å hospital från landsbygd på 4,014 invånare; *en* på 1,377 från städer; sålunda omkring tre gånger så många från städerna som från landsbygden, relativt till folkmängden. Denna skenbara motsägelse har sin förklaring deri, att städerna äro angelägnare än landsbygden att få sina sinnessjuke intagne å de allmänna anstalterna.

Underhållsdagarnas antal för de sjuke vid samtliga hospitalen har under året uppgått till 465,682, hvadan medeltalet dagligen vårdade är 1,276. Under 1870 var underhållsdagarnas antal 26,276 *lägre*; 72 *flere* hafva i medeltal dagligen blifvit vårdade under 1871 mot under 1870. Hvarje vårdad har under redovisningsåret i medeltal vistats inom hospital 291 dagar; under 1870, 285 dagar.

Totalkostnaden för sjukvården i sin helhet, endast undantagne utgifterna för reparationer å byggnaderna, för nybyggnader och för onera, uppgår till 415,241 R:dr 69 öre. Då denna summa fördelas på underhållsdagarna,

erhålles *hela underhållskostnaden för hvarje vårdad för dag*. Denna blir 89,16 öre, d. v. s. att *hvarje vårdad kostat i medeltal för dag 89,16 öre; för år 325 R:dr.* Motsvarande tal för 1870 voro 89,39 öre, och 326 R:dr. — Medeltalet utgifter för sjukvården vid samtliga anstalter för hvarje dag af året har under 1871 varit 1,137 R:dr. — Uppgifter rörande de olika kostnaderna vid de särskilda hospitalen finnas specificerade uti bil. A, § 15, tab. 16; medeldagkostnaden vid de olika hospitalen vexlar mellan 1 R:dr 11 öre — Stockholms — och 63 öre — Nyköpings.

Några förändringar uti antalet af tjenstemän och betjening vid hospitalen hafva under året ej vidare egt rum än att sjukvaktarepersonalen blifvit tillökad, der behovet så kräft. Medeltalet sjuke, som hvarje af vaktbetjeningen haft att dagligen tillse, är 9,74; under 1870 var detta medeltal 9,33. Detaljerade upplysningar härom återfinnas uti bil. A, § 16, tab. 17.

Rörande den speciela sjukvården och de med densamma i samband stående förhållanden, får Ordens-Gillet i underdånighet åberopa af Generaldirektören öfver hospitalen afgifven redogörelse, bil. A. Nämnede Generaldirektör har under året inspekterat hospitalen i Upsala, Stockholm, Nyköping, Wadstena, Wexjö, Göteborg, Malmö och Wisby, samt öfver inspektionerna till Ordens-Gillet afgifvit detaljerade berättelser.

2. Själavård och undervisning.

Utur till Ordens-Gillet afgifna årsberättelser från samtliga hospitals-predikanter, rörande själavård, religions- och skolundervisning, meddelas följande utdrag. Vid samtliga hospitalen hafva gudstjänster, nattvardsgång, andaktsöfningar, samt morgon- och aftonböner, blifvit på vanligt sätt förrättade; äfvenså skolundervisning lemnats vid de hospital, der sådan finnes införd. — Predikanten vid *Hernösands* hospital förmäler sig hos ganska få af patienterna förmärkt något välgörande inflytande af Guds ord och bönen. Sådana, hvilkas sinnesrubbing synes sammanhänga med eller kanske rättare bestå uti religiösa funderingar och hvilka vanligtvis vändas öfver sitt förtappade tillstånd, äro merendels ej mottagliga för någon uppmuntran eller tröst af själasörjarens bemödanden, förrän de börja återvinna sin fysiska helsa, hvilken oftast vid inkomsten till hospitalet varit på ett eller annat sätt rubbad. — En kriminalpatient, som i ofritt själstillstånd begått mord, har under året blifvit såsom frisk utskrifven, efter att hafva kommit till fullt medvetande af sin brottsliga handling, med djup ånger öfver densamma. Hvad religionsundervisningen beträffar, synes dess hufvudsakliga nytta bestå deruti, att den är ett afbrott uti det enformiga lifvet, att den afleder tanken från de fixa föreställningarna och dymedelst kan bidraga till jernvigtens återställande inom den psykiska sfären. — Uti årsberättelsen från *Upsala* hospital uppgifves det vara i högsta måtto svårt att uttala något adæquat omdöme rörande ordets och bönens inverkan på de sjuke. Under deras mera lugna tillstånd kan dock med full sanning påstås, att de fleste äro tillgängliga för det goda, som Guds ord och bönen hafva att skänka; de visa då behof att erhålla upplysningar i salighetsläran och glädje öfver den tröst, som Ordet erbjuder de nödställda. »Att religiös sinnesrubbing någon gång kan uppkomma genom ett ovist och kärlekslöst sätt att förkunna religionen, kan icke dragas i tvifvelsmål. Och framför allt — om religiös sinnesrubbing är likbetydande med samvetsoro på grund af länge älskade och öfvade

synder och brott, så kan denna oro lätt öfvergå till galenskap. Några sådana fall finnas äfven här.» Af religionsundervisningen hafva blott några få synts hafva tydlig nytta; enahanda har förhållandet varit med skolundervisningen; den geografiska och aritmetiska undervisningen har dock af flere följts med synnerligt intresse, och två uppgifvas häri gjort rätt goda framsteg. — Predikanten vid *Stockholms* hospital yttrar sig om ordets och börens inverkan: »Föga märkbart har det religiösa inflytandet varit hos dem, som visat ringa emottaglighet, men deremot ganska gynnsamt och glädjande hos dem, som röjt ett djupare andligt behof. Hos dessa har man kunnat märka, att oron mer och mer börjat stillas, den otåliga längtan efter hemmet undertryckas och i allmänhet den otåliga sinnesstämningen förbytas i en stilla undergifvenhet, stundom äfven i en större eller mindre förnöjsamhet eller med ett ord, ofriden uti frid. Hos några af de under året inkomna har jag rönt uppmuntran i min verksamhet såsom själasörjare — en uppmuntran, som väl behöfves, för att icke falla modet under det i allmänhet föga tacksamma arbetet på detta svårplöjda fält.» — »Så vidt jag kunnat märka, har icke i något enda fall det religiösa inflytandet varit skadligt.» — De som visa sig alldeles otillgängliga för hvarje religiöst inflytande, äro i regel sådana, som under friska tillståndet varit likgiltige för religionen eller föraktat densamma; hit höra flertalet af de sjuke från hufvudstadens lägre befolkning. — De sinnessjuka brottslingarne betyga vanligen, då de inträda uti konvalescens, ånger öfver det förflutna och goda föresatser för det tillkommande; som de merendels snart efter tillfrisknandet utskrifvas för att återgå till fångelserna, kan ej någon säker erfarenhet erhållas, huru de goda föresatserna realiserats. — Från *Nyköpings* hospital meddelas: »Ehuru flertalet af hospitalshjonen hafva enfaldiga och svaga religionsbegrepp, hafva de likväl med mycken glädje och, såsom det ofta synts, med verklig uppbyggelse deltagit i förekommande andaktsöfningar. Åtskilliga hafva deraf blifvit saktmodigare till lynnet och nöjdare med sin lott, samt visat större prof på lydnad och tillgifvenhet mot sina vårdare.» De sinnessjuka brottslingarne hafva iakttagit ett stilla uppförande och synas genom meddelad religionsundervisning jemte enskild läsning af andaktsböcker, samt tillhållan till arbetsamhet, blifvit mer och mer förbättrade. — Predikanten vid *Wadstena* hospital yttrar: »Hvad börens och ordets inverkan på de sjuke beträffar, så kan derom svårligen något med full visshet sägas. De aldra fleste, som kunnat deltaga i den offentliga gudstjensten och bönestunderna, hafva utan tvång och med glädje deltagit deri. Under enskilda samtal efteråt har jag haft tillfälle förnimma, att hvad som blifvit predikadt och taladt, icke undgått deras uppmärksamhet, hvadan man torde våga hoppas, att åtminstone något burit och kommer att bära frukt.» — »De som lida af religiös sinnesrubbing, äro i allmänhet mest otillgängliga för kristendomens tröst. Allt åtgörande att ingjuta tröst och frid i deras sorgsna hjertan hafva i allmänhet varit förgäfvne, innan själens förmögenhet kommer någorlunda i sitt sunda, normala tillstånd.» Religionsundervisningen har på ej så få visat sig utöfva ett fördelaktigt inflytande. Uti hospitalets skola hafva 18 hvarje helgfri dag erhållit undervisning uti vanliga folkskoleämnen; alla hafva gjort ganska vackra framsteg. — Från *Wexjö* hospital anföres: »Synnerligen glädjande har det varit att se den uppmärksamhet och andakt, som varit rådande hos flertalet af de patienter, hvilka närvarit vid den offentliga gudstjensten. Äfven vid de enskilda samtalen har hos en och annan begärlighet efter och mottaglighet för Guds ords sanningar förmärkts.» — »Af sinnessjuka brottslingar hafva två under året kommit i åtnjutande af H. H. Nattvard; den ena, en enka, som under sinnessjukdomens utbrott ihjelskållat tre sina barn och derjemte var anklagad för mordbrand; den andra en qvinna, som afdagatagit sitt enda barn; båda egande god kristendoms-kunskap och visande stor omsorg om sin själs salighet. Sina brott erkänna de djupt, ehuru de ej hafva klart för sig de närmare omständigheterna vid brottens begående.» — »Religionsundervisning och skolundervisning ske vid detta hospital gemensamt; 20 patienter hafva häraf kunnat sig begagna. Om icke hos flertalet några märkligare framsteg gjorts, har dock undervisningen synts vara en lämplig och god sysselsättning för de patienter, som deraf begagnat sig.» — Från *Göteborgs* hospital säges: »Någon synnerlig verkan af Guds ord och bönen hos de sjuke har ej kunnat förmärkas. Emottagligheten för Guds ord har synts vara ganska ringa.» — Predikanten vid *Malmö* hospital meddelar, att gudstjernerna städse varit med stilla andakt afhörd af ungefär femte-

delen af de sjuke; att många visat ganska god och redig kristendomskunskap, så att ej mindre än 39 patienter kunnat under året admitteras till begående af H. H. Nattvard. Skolundervisningen har meddelats till mellan 20 och 30; de som sig deraf begagnat, hafva visat sig läraktige, intresserade och uppmärksamme.

De vid hvarje hospital befintliga boksamlingar, hvilka stå under predikanternas vård, hafva under året blifvit mer eller mindre tillökade. Härför finnes vid hvarje hospital särskildt årsanslag från 100 till 50 R:dr. Vid några af hospitalen äro boksamlingarne flitigt anlitade; läsning är ock ett ganska viktigt medel dels såsom sysselsättning, dels såsom afledande tankarna från de sjukas så vanliga fixa föreställningar.

3. Byggnader, m. m.

Hernösand. Enligt hvad ofvan är anfördt, hafva sjukplatsernas antal vid detta hospital blifvit under året ökade med 10. För detta ändamål hafva 2:ne sjukrum och ett rum för en sköterska måst nyinredas och förses med inventarier. Dessa rum, inom gamla hospitalshuset, hade varit ämnade till serskild lokal för tillfälligt kroppsligt sjuke, men såsom sådane ej begagnade, emedan nämnde sjuke med större bekvämlighet kunde vårdas inom nya hospitalshuset. De nya platserna blefvo dock ej fullt ordnade förr än mot årets slut och kommo således ej sjukvården till godo förr än med 1872 års början. Härförutom har ännu ett sjukrum blifvit ordnad, dymedelst att 2:ne af betjeningen få tillsammans begagna ett rum i stället för tvenne; det sålunda ledigblifna rummet är egnadt till isoleringsrum för 1—2 patienter. — Några vidare mera betydliga förändringar hafva ej blifvit vidtagna, blott sådana reparationer utförda, hvilka af behof varit påkallade. — Uti berättelsen för 1870 omnämndes, hurusom Ordens-Gillet beslutat gå i författning om uppförande af en ny tidsenlig tvättanstalt, ytterst behöflig med hänsyn så väl till den nuvarandes bristfällighet som dess otillräcklighet för det under sednare åren betydligt ökade sjukantalet. Omständigheterna hafva dock vållat, att detta byggnadsarbete ej kunnat börjas förr än under 1872. Äfvenledes anmäldes uti berättelsen för 1870, hurusom den gamla hospitalsbyggnaden, som numera hyser de våldsamma och osnygge patienterna, befinnes i många hänseenden så bristfällig, att den ej bör eller kan längre bibehållas utan en fullständig ominredning. Då derjemte behofvet visat sig allt mer och mer trängande för ökade tillfällen till vård för sinnessjuke inom de nordligaste landskapen, hvilket äfven underdåniga framställningar från landstingen i Östersunds, Hernösands och Umeå län vitsorda, har Ordens-Gillet beslutat, att till Eders Kongl. Maj:t afgifva förslag så väl till utvidgande af sjukvården, som till förändring af det gamla hospitalshusets bestämmelse. Ett annat viktigt behof bör ock vid detta hospital fyllas: Öfverläkaren har nemligen ej bostad inom inrättningen, utan bebor förhyrd lokal i staden. Detta låter sig svåriligen, vid ett hospital af så betydligt omfång som detta, förena med de åligganden, som enligt gällande instruktion tillkomma denna tjensteman. Sedan det hospitalet tillhöriga jordområde numera blifvit fullständigt ordnad till parkanläggning och köksträdgård, saknas vidare tillfällen till jordarbete för den manliga befolkningen. Att sådant bör beredas, är så mycket behöfligare, som flertalet sjuke tillhöra de jordbrukande klasserna. För erhållande af ett jordområde, lämpligt för behofvet, i hospitalets närmaste omgifning, ernar Ordens-Gillet med snaraste låta inleda underhandling.

Upsala. Den uti föregående årsberättelse omförmälta omfattande reparationen eller egentligare förnyelsen af gamla hospitalshuset, der våldsamma och osnygga qvinnor förvaras, har af orsaker, som då angäfvos, ej kunnat fullbordas uti mer än byggnadens halfva del. Den andra hälften skall fullbordas under 1872. Den vid årets slut färdiga hälften innehåller: på botten ett dagrum, ett badrum och ett vattenuppvärningsrum; en trappa upp, fyra celler och

ett vaktrum; två trappor upp likaledes fyra celler med ett vaktrum. Anordningen af lokalerna är helt och hållet förändrad, så att, då det hela blir fullbordadt, huset är att betrakta såsom nytt; nära nog endast ytterväggarna äro kvar af det gamla. — Inom stora hospitalshuset har, utom vanliga årsreparationer, den gamla cellafdelningen, som genom den nya tillbyggnaden, — hvilken sedan tre år varit begagnad, — ej behöfts för sitt ursprungliga ändamål, blifvit förändrad derhän, att de gamla cellerna numera begagnas till enkla soffrum för mera oroliga patienter. — Inom boställshusets bottenvåning hafva äfven åtskilliga reparationer måst företagas.

Stockholm. Med anledning af hvad i sednaste årsberättelse yttrades om nödvändigheten att utvidga cellafdelningarna vid Stoekholms hospital, för så vidt ett ökad antal sjuke skulle kunna intagas, har Ordens-Gillet beslutat, att under 1872 låta utföra härför nödiga tillbyggnader. Detta beslut framkallades af det mer och mer bekymmersamma förhållande, att sinnessjuke, som äro fullt berättigade till vård å hospital, ofta måste af bristande utrymme förvägras dylik eller ock vänta långa tider, tills plats kunde någonstädes beredas. Ordens-Gillet anmälte sig uti nämnde berättelse framdeles erna anhålla om nödiga medels beviljande för detta ändamål. Men genom det lyckliga förhållande att vid 1871 års slut inkomsterna befunnos för hospitalsvården hafva öfverskjutit utgifterna, och att ett öfver skott uppkommit, som gjorde utförandet af de ifrågasatta tillbyggnaderna möjligt, — komma dessa att under 1872, utan serskildt statsanslag, uppföras. Sedan de blifvit fullbordade, torde sjukplatsernas antal vid detta hospital kunna tillökas med omkring 40. — Under redovisningsåret har ej någon nybyggnad blifvit företagen, utan endast sådana arbeten vid byggnaderna utförts, som ingått uti deras ändamålsenliga underhåll.

Nyköping. Uti berättelsen för 1870 har redogjorts för de mera omfattande förändringar, ny- och tillbyggnader, som vid detta hospital under sednare år blifvit utförda, samt anförts, att åtskilligt ännu återstode, som, så snart tillgångarna medgäfvit, skulle fullbordas. Sålunda har under redovisningsåret en ny tvättstuga blifvit uppförd invid stranden af den förbiflytande strömmen; den är byggd af sten och består af ett större byk- och tvättrum med stengolf, strykkammare, manglingsrum och torkvind. De uti nyssnämnde berättelse omnämnda nödvändiga, större reparationer inom stora hospitalshuset skola verkställas under 1872; genom de förändringar, hvilka äro beslutade skola vidtagas uti åtskilliga delar af lokalernas anordning, torde några nya sjukplatser kunna beredas. Sedan allt detta skett, kommer Nyköpings hospital i det förbättrade skick, som byggnadernas beskaffenhet möjligen kan medgifva.

Wadstena. Endast sådana arbeten äro vid detta hospitals många byggnader utförda, hvilka stå i sammanhang med det helas tillbörliga underhåll, så inom som utom hus.

Wexiö. Äfven vid Wexiö hospital hafva hvarken någon nybyggnad eller några betydligare reparationer kommit i fråga; alla sjuklokaler hafva blott blifvit i mer eller mindre mån ommålade.

Göteborg. De nya hospitalsbyggnaderna å Hisingön hafva alla under året blifvit till det yttre, enligt entreprenadkontraktet, fullbordade; inredningen är ock allestädes påbörjad, samt delvis redan färdig. Enligt Generaldirektörens inspektionsberättelse synas alla arbeten så in- som utvändigt vara med omsorg och soliditet utförda. Arbetena äro så fortskridna, att intet tvifvel kan hysas, att ju ej det hela blir färdigt till utsatt tid under sommaren 1872. — En serdeles viktig detalj, som ej ingår uti det uppgjorda entreprenadkontraktet, är hospitalets förseende med tillräckligt vatten för alla serskilda behof, såsom till dryck, till matlagning, till tvätt, till bad, m. m., och i sammanhang härmed en vattenledning till och inom hospitalets alla byggnader, samt drainering af omgifningarne. Alla för dessa ändamål nödiga åtgärder hafva blifvit så vidtagne och ordnade, att denna detalj äfvenledes skall vara fullt färdig vid samma tid som hospitalet i öfrigt. — Då det nya hospitalet under 1872 kommer att blifva tillgängligt för sjukens intagning, har Ordens-Gillet varit betänkt på anskaffning af fullständig inredning jemte fullständiga inventarier uti alla rigtningar, så väl för sjukvården som för ekonomien i sin helhet, samt för betäckand af kostnaderna härför hos Eders Kongl. Maj:t anhållit om nådig framställning till riksdagen. Så snart det nya hospitalet blir fullständigt ordnad,

komma de sjuke, som nu vårdas inom det gamla hospitalet, att till det nya förflyttas. Rörande framtida användning af det då ledigblifvande gamla hospitalets byggnader torde Ordens-Gillet framdeles få inkomma till Eders Kongl. Maj:t med förslag.

Malmö. Uti föregående årets berättelse har Ordens-Gillet tillkännagifvit sig anse Malmö hospital numera hafva en blott provisorisk ställning, med hänsyn till det föreslagna uppförandet af ett nytt hospital vid Lund, dit då de sjuke skulle förflyttas från det nuvarande i flera hänseenden bristfälliga i Malmö. Under afvaktan på Eders Kongl. Maj:ts beslut i denna fråga hafva under de sednaste åren ej några större förbättringar blifvit vidtagne inom Malmö hospital, utan endast sådana, som varit af högsta behof påkallade. Bland dessa sednare har en under året måst vidtagas för afhjelpande af bristen på isoleringsrum för våldsamma och oroliga å kvinnoafdelningen. En ny tillbyggnad har för ändamålet blifvit uppförd; den innehåller fyra rum, af hvilka hvart och ett är afsedt till sofplats för en sjuk; utanför rummen löper en kommunikationsgång. Härigenom har den nämnda olägenheten å kvinnoafdelningen blifvit till någon del afhjelpat; å manssidan deremot kvarstår dylik ännu ganska bekymmersam, så att enahanda åtgärd äfven der snart blir oundgänglig.

Wisby. Sedan sjukplatsernas antal under året blifvit tillökade, hafva åtskilliga smärre förändringar jemte reparationer inom byggnaderna ansetts nödvändiga. Dessa äro beslutade att under 1872 utföras.

Utgifterna under redovisningsåret för nybyggnader, reparationer, förändringar och förbättringar vid samtliga hospitalen, — härunder ej inbegripne serskildt af riksdagen beviljade anslag för större nybyggnader, — hafva uppgått till 26,962 R:dr 66 öre. Motsvarande summa för 1870 var 25,810 R:dr 70 öre. För detaljerade upplysningar härom hänvisas till tabellen bil. C, hvarest under kolumnen »byggnader och reparationer» uppgifvas de olika belopp, som för hvarje serskildt hospital varit behöfliga.

4. Beklädnad, sängutredning, inventarier.

Enligt de vid hvarje hospitals räkenskaper bifogade förteckningar å befintliga beklädnads-, sängutrednings- och inventarie-persedlar, äro dessa i allmänhet fullständiga i enlighet med fastställda stater. Generaldirektören har ock uti inspektionsberättelserna vitsordat hithörande persedlars goda och ändamålsenliga beskaffenhet. Underhållskostnaden för beklädnad, linne och sängkläder har under året vid samtliga hospital uppgått till 37,592 R:dr 61 öre. Fördelas denna summa på medeltalet dagligen vårdade, finnes, att hvarje året om upptagen sjukplats, för inköp och underhåll af beklädnad jemte linne och sängkläder i medeltal kostat 29 R:dr. Under år 1870 var denna medelkostnad 25 R:dr 86 öre; under 1869, 28 R:dr 40 öre. Specificerade utgifter öfver de olika beloppen af ifrågasvarande utgifter vid de serskilda hospitalen finnas angifna å tabellen bil. C i kolumnen »beklädnad och sängkläder». — Utgifterna vid samtliga hospital för inköp och underhåll af möbler, sängar och öfriga inventarier, hafva under redovisningsåret utgått med 13,529 R:dr; i medeltal för hvarje året om upptagen sjukplats, 10 R:dr 43 öre. Motsvarande medeltal för 1870 var 6 R:dr 64 öre; för 1869, 6 R:dr 86 öre. Specificerade siffror för de serskilda hospitalen angifvas å tabellen bil. C, kolumnen »inventariers uppköp och underhåll».

5. Utspisning och mathållning.

Såsom under de närmast föregående åren har utspisningen vid *fem* af hospitalen skett genom egen hushållning, vid öfriga *fyra* medelst entreprenad, således till bestämdt pris för hvarje dagportion. Erfarenheten har visat, att det förra hushållssättet är i flere hänseenden fördelaktigt. Vål faller sig ock priset något billigare, men den hufvudsakligaste vinsten är dock, att maten alltid är af likformig och god beskaffenhet samt till bestämd och tillräcklig kvantitet, hvilket ej alltid kan så noga kontrolleras, då mathållningen är öfverlemnad till en entreprenör. Att egen hushållning sålunda icke blifvit ordnad vid alla hospital, beror på svårigheterna vid dess utförande för ett större sjukantal i en mindre stad. -- Spisordningarna hafva under sednare åren blifvit vid de flesta af hospitalen förändrade i den riktning, att de sjuke skola erhålla en så närande och tillräcklig föda som möjligt. Att de ock få den sådan, intygas dels af de fåtaliga tillfälliga sjukdomar, som inom hospitalen förekomma, dels af den låga dödligheten, men framför allt af det friska kroppsliga utseende, som de sjuke i allmänhet förete för hvar och en, som besöker dessa inrättningar. — Kostnaderna för utspisningen vid samtliga hospitalen uppgår till 178,401 R:dr 60 öre. Fördelas denna summa på underhållsdagarnas antal, erhålles medelkostnaden för utspisning för hvarje person *för dag*, nemligen 38,31 öre, *för år* 139 R:dr 83 öre. Under 1870 voro motsvarande tal: 39,14 öre, och 141 R:dr 86 öre. Vid alla anstalter sammanlagda uppgår mathållningskostnaden under 1871 för hvarje dag af året till 488 R:dr. Vid de särskilda hospitalen är medeldagkostnaden för utspisningen ganska olika; den vexlar mellan 50 öre och 29 öre. Högst är den vid Wisby, Malmö och Wadstena, lägst vid Nyköpings, Stockholms och Wexiö. Detaljerade uppgifter uti ifrågasvarande hänseenden återfinnas i bil. A, § 15, tab. 16.

6. De sjukas sysselsättning.

De bemödanden, som under sednaste decenniet år för år blifvit gjorda, att så vidt möjligt varit, söka förskaffa de sjuke lämpliga tillfällen till sysselsättning, hafva visat sig för hvarje år allt mer och mer fruktbärande. Serdeles tydligt har sysselsättning inverkat på de sjukas förhållande, i det att de blifvit mera stillsamma, fogliga och medgörliga samt kroppsligt friskare, jemte det att deras psykiska tillstånd förbättrats, och utsigterna derigenom för helsans återställande ej sällan sannolikare. En annan sida för vigten af de sjukas sysselsättning är den ekonomiska fördel, som inrättningarna hafva genom användningen af de sjukas arbetskrafter. De qvinliga patienternas arbeten fylla vid de flesta hospital hela behovet af sömnad, stickning, m. m.; vid några spinnas och väfvas ej obetydliga kvantiteter så väl af lin som ull. Männerna arbeta i verkstäderna, och under den blidare årstiden med jordbruk eller trädgårdsskötsel. Deras arbeten tillförsäkra inrättningarna ganska väsentliga fördelar. Verkstäder finnas vid alla hospital, ehuru väl mer eller mindre fullständiga, allt efter patientantalets storlek; vid Hernösands, Upsala, Stockholms, Wadstena, och Wexiö finnas verkstäder för de vanliga handtverken, såsom skraddare, skomakare, snickare, smed, målare, glasmästare; dylika äro äfven beräknade att finnas vid Göteborgs nya hospital. Hvad jordbruksarbete och trädgårdsskötsel beträffar, äro de fullständigast ordnade vid Upsala hospital, dernäst vid Stockholms, Wadstena, Wexiö och Hernösands; dock fordras vid de tre sistnämnda hospitalen större jordrymder än som nu äro att tillgå, för att arbetstillfällena skola blifva motsvarande behofven. Vid Göteborgs nya hospital äro arbetstillfällen i fria luften fullt tillräckliga, åtminstone för den närmaste framtiden.

7. Utrymme.

Under hela redovisningsåret har utrymmet för sjukens intagning varit mer än vanligt otillräckligt. Alla platser vid samtliga hospital hafva ej allenast varit fyllda, utan derutöfver hafva vanligtvis flere inträdesberättigade måst vänta längre eller kortare tid på ledigblifvande platser. Ordens-Gillet har väl, enligt hvad ofvan blifvit angifvet, sökt afhjelpa detta bekymmersamma missförhållande mellan befintlige utvägar för sjukens intagning och antalet inträdessökande, genom upprättande under året af 26 nya sjukplatser, men dessa hafva ej visat sig tillfyllestgörande, utan har trängseln förblifvit enahanda. Då Göteborgs nya hospital under 1872 blir tillgängligt för sjuke, erhållas omkring 80 nya platser, och då genom den beslutade tillbyggnaden vid Stockholms hospital omkring 40 nya platser komma att vinnas, torde behofven för mellersta och vestra delarna af riket, åtminstone för den närmaste framtiden, blifva tillgodosedda. Rikets nordligare och till någon del äfven de sydligaste landskapen förblifva dock fortfarande mindre tillfredsställande lottade uti ifrågavarande hänseende.

8. Allmänna Hospitals- och Barnhusfonden.

I afseende på denna fonds inkomster och utgifter återopas bilagorna B och C, samt kapitalräkningen bilagan D.

Idiothemmet i Sköfde, som fortfarande åtnjuter statsanslag af 2,500 R:dr, och öfver hvars beskaffenhet Generaldirektören, efter besök på stället, till Ordens-Gillet afgifvit berättelse, har under 1871 fortsatt sin verksamhet enligt enahanda plan, som de föregående åren. Antalet under detta år vårdade har varit 31; 10 hade under året blifvit intagne. Af de vårdade voro 15 af mankön, 16 af qvinkön; den äldsta var 21 år, den yngsta 7. Den pensionsavgift, som för år erlägges, vexlar mellan 500 och 50 R:dr. Endast för en betalas 500 R:dr; för 10 erläggas blott 100 R:dr och derunder; fem vårdas utan avgift. Vilket för statsanslagets erhållande är att två elever skola åtnjuta fri vård. — Anstaltens stiftarinna, mamsell Emanuela Carlbeck, egnar fortfarande en oförtröttad och upplyst vård åt densamma; år efter år hafva välbetänkta förbättringar blifvit utförda, så väl med hänsyn till elevernas undervisning som deras kroppsliga helsa. Resultaten synas ock uti ej så få fall varit gynsamma, alldenstund åtskillige af de vårdade blifvit så förbättrade, att de återgått till hemmen med hjälplig förmåga att sköta sig sjelfve och deltaga uti åtskilliga förrättningar. Ett för alla gemensamt resultat är, att de blifva mera stillsamma, medgörlige, lydige och snygge, än de förr varit. — De talrika ansökningarna från alla rikets delar om inträde till denna anstalt vittna lika mycket om dess behöflighet som om den lyckade omsorg, hvarmed den handhafves. Ordens-Gillet anser denna anstalt väl förtjent af, att det statsanslag, hvarmed den hitintills hugnats, äfven för framtiden måtte få utgå.

Skyddsföreningen för sinnessjuka, om hvars syfte och verksamhet Ordens-Gillet uti berättelsen för 1869 lernade en kort öfversigt, har under 1871, i likhet med föregående år, fortsatt sina bemödanden att bispringa behöfvande konvalescenter, då de lemna hospitalen. Till resp. öfverläkare hafva blifvit under året öfverlemnade 725 R:dr, för att efter deras bepröfning utdelas för sagde ändamål. Af denna summa hafva 80 konvalescenter vid afgången från hospitalen erhållit understöd af fem till tjugu R:dr. Under 1870 utdelades 740 R:dr till 67. Under skyddsföreningens tioåriga verksamhet har den lemnat understöd till 501 personer med ett sammanlagdt belopp af 6,188 R:dr. Idiothemmet i Sköfde har under 1871, lika som under 1870, erhållit 100 R:dr.

Serafimer-Ordens-Gillet framhårdar med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
undersåter och tjenare

G. A. Sparre. *L. Manderström.* *O. I. Fåhræus.* *J. M. Björnstjerna.* *Magnus Huss.*

Stockholm den 18 November 1872.

T. A. Billbergh.

Redogörelse för sjukvården å Rikets samtliga Anstalter för sinnessjukas behandling under år 1871;

af

Generaldirektören öfver dessa Anstalter.

§ 1.

Öfversigt öfver antalet vårdade å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1871.

Tab. 1.

1.	2. Antal befintliga sjukplat- ser vid årets början.	3. Qvarliggande sjuke från år 1870.			4. Intagne under år 1871.			5. Summa vårdade under år 1871.			6. Afförde under år 1871.			7. Qvarliggande till år 1872.		
		m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.
		Hernösands	124	66	51	117	15	17	32	81	68	149	15	7	22	66
Upsala	155	72	71	143	31	20	51	103	91	194	26	18	44	77	73	150
Stockholms.....	179	83	86	169	38	23	61	121	109	230	30	21	51	91	88	179
Nyköpings.....	67	38	29	67	8	10	18	46	39	85	10	9	19	36	30	66
Wadstena	350	167	160	327	32	34	66	199	194	393	31	23	54	168	171	339
Wexiö	180	92	81	173	15	22	37	107	103	210	19	16	35	88	87	175
Göteborgs	67	30	31	61	13	12	25	43	43	86	12	9	21	31	34	65
Malmö	175	91	80	171	31	26	57	122	106	228	28	26	54	94	80	174
Wisby	25	10	9	19	1	6	7	11	15	26	—	5	5	11	10	21
Summa	1,322	649	598	1,247	184	170	354	833	768	1,601	171	134	305	662	634	1,296

1. Antalet befintliga sjukplatser vid årets början.

Uti redogörelsen för år 1870 omformältes hurusom sjukplatsernas antal med 1871 års början ökades från 1250 till 1322. Tabellen angifver, huru dessa platser inom de serskilda hospitalen voro fördelade. Under 1871 tillökades platsantalet än vidare, så att platserna vid detta årets slut, eller rättare från 1872 års början, uppgingo till 1348. Tillökningen hade egt rum med 15 platser vid Hernösands hospital, 5 vid Stockholms, 3 vid Nyköpings och 3 vid Wisby. Hela denna tillökning tillhörde uteslutande andra och tredje betalningsklasserna, men som flertalet af de nyupprättade platserna först kommo till stånd närmare årets slut, kunde de ej komma sjukvården till godo förr än med början af 1872.

2. *Qvarliggande sjuke från år 1870.*

Å samtliga anstalter funnos vid redovisningsårets början 1247. Af dessa voro 649 män, 598 kvinnor; 52,12 % af de förre, 47,88 % af de sednare. — Från år 1869 till 1870 qvarlägo 1172.

3. *Intagne under år 1871.*

Antalet intagne har varit 354; 184 män, 170 kvinnor; 51,98 % af de förre, 48,02 % af de sednare. — Under 1870 intogos 368, således 14 flere än under 1871. De intagne voro, under år 1870, 23,89 % af de under detta år vårdade; under 1871, 22,11 %.

4. *Antalet vårdade under år 1871.*

Detta antal har varit 1601; 833 män, 768 kvinnor; 52,03 % af de förre, 47,97 % af de sednare. — Under 1870 vårdades 1540, således 61 färre än under redovisningsåret.

5. *Afförde under år 1871.*

Afförde (friske, förbättrade eller döde) hafva blifvit 305; 171 män, 134 kvinnor; respektive 56,07 % och 43,93 %. Af alla vårdade hafva 19,05 % blifvit afförde. — Under 1870 affördes 293; 19,02 % af under detta år vårdade. — Jemförelse mellan intagne och afförde utvisar, att 49 flere tillhöra de förre än de sednare. — Under 1870 voro 75 flere intagne än afförde.

6. *Qvarliggande till år 1872.*

Dessas antal är 1296. Från 1870 till 1871 qvarlägo 1247. Under år 1871 hade sålunda patientantalet ökats med 49. Af de till 1872 qvarliggande voro 662 män, 634 kvinnor; respektive 51,08 % och 48,92 %. — Bland de vid redovisningsårets slut vårdade tillhörde 48 första betalningsklassen, 1248 de öfriga klasserna.

Vid jemförelse mellan nu lemnade uppgifter för 1871 och motsvarande uti redogörelsen för 1870, finnes:

att sjukplatsernas antal blifvit ökad med 26;

att de intagnes antal under 1871 är 14 lägre än under 1870;

att hela antalet vårdade under 1871 är 61 högre än under 1870;

att under 1871 affördes 12 flera än under 1870;

att antalet qvarliggande till 1872 är 49 högre än antalet qvarliggande var till 1871.

§ 2.

Öfversigt öfver *sjukdomsformerna*, hvilka förekommit bland vårdade å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1871.

Tab. 2.

1.	2.			3.			4.			5.			6.			7.			8.			9.		
	Ursinne, <i>Mania.</i>			Tungsinne, <i>Melancholia.</i>			Vansinne, <i>Ecnia.</i>			Förryckthet, <i>Paranoia.</i>			Svagsinnet, <i>Dementia.</i>			Fänighet, <i>Idiotia.</i>			Allmän förlamning, <i>Paralysis generalis.</i>			Fallandesot. <i>Epilepsia.</i>		
	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.
Hernösands.....	19	19	38	13	20	33	2	—	2	18	8	26	27	16	43	1	2	3	—	—	—	1	3	4
Upsala.....	32	37	69	23	29	52	16	6	22	15	8	23	5	5	10	3	4	7	4	—	4	5	2	7
Stockholms.....	37	45	82	33	40	73	24	6	30	11	8	19	1	6	7	1	1	2	10	1	11	4	2	6
Nyköpings.....	8	10	18	9	7	16	4	1	5	10	10	20	6	6	12	5	4	9	1	—	1	3	1	4
Wadstena.....	42	55	97	22	25	47	27	21	48	12	15	27	47	32	79	24	32	56	3	—	3	22	14	36
Wexjö.....	24	37	61	13	16	29	27	10	37	12	7	19	19	29	48	7	1	8	—	—	—	5	3	8
Göteborgs.....	15	11	26	16	12	28	2	2	4	3	8	11	2	1	3	4	7	11	—	—	—	1	2	3
Malmö.....	2	9	11	11	16	27	51	41	92	33	31	64	15	6	21	4	1	5	—	1	1	6	1	7
Wisby.....	5	7	12	1	8	9	—	—	—	2	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	2
Summa	184	230	414	141	173	314	153	87	240	116	95	211	122	101	223	50	52	102	18	2	20	49	28	77

1601

1. *Ursinne*. Med denna form hafva 414 blifvit vårdade; 184 män, 230 kvinnor; respektive 44,44 % och 55,56 %. Så väl under 1869 som under 1870 egde enahanda proportion mellan könen rum. I förhållande till *alla* vårdade utgöra de hithörande 25,85 %; 22,08 % af vårdade män, 29,94 % af vårdade kvinnor. Motsvarande tal för 1870 äro med dessa i det närmaste öfverensstämmande, utvisande att ungefär en fjerdedel af *alla* vårdade lida af *ursinne* jemte det att kvinnornas antal är högre än männens. I likhet med de föregående åren har antalet för *ursinne* vårdade i förhållande till öfrige vårdade varit högst vid Upsala och Stockholms, 35,65 % å det förra, 35,56 % å det sednare, då Wisby ej toges med i beräkning.

2. *Tungsinne*. Härmed vårdade äro 314; 141 män, 173 kvinnor; respektive 44,90 % och 55,10 %. Af *alla* vårdade utgöra de med *tungsinne* 19,61 %; 16,92 % af vårdade män, 22,52 % af vårdade kvinnor. Erfarenheten från föregående åren utvisar, att omkring en femtedel af *alla* vårdade såsom regel lida af *tungsinne*.

För *ursinne* och *tungsinne* vårdade utgöra tillhopa 45,09 % af *alla* vårdade; 39,02 % af vårdade män, 52,47 % af vårdade kvinnor. Motsvarande tal för 1870 voro: 45,13 %; 40,23 %; 50,33 %.

3. *Vansinne*. Härunder äro uppförda 240; 153 män, 87 kvinnor; respektive 63,75 % och 36,25 %; 14,99 % af *alla* vårdade, 18,37 % af vårdade män, 11,33 % af vårdade kvinnor. Motsvarande tal för 1870 voro: 12,98 %; 15,01 %; 10,89 %.

4. *Förryckthet*. Af 211 vårdade voro 116 män, 95 kvinnor; respektive 54,98 % och 45,02 %. Af *alla* vårdade 13,18 %; 13,94 % af vårdade män, 12,37 % af vårdade kvinnor. Motsvarande tal för 1870 voro: 13,89 %; 15,13 %; 12,45 %.

5. *Svagsinnet*. 223 vårdade; 122 män, 101 kvinnor; respektive 54,71 % och 45,29 %. Af *alla* vårdade 13,94 %; af vårdade män 14,65 %, af vårdade kvinnor 13,15 %.

6. *Fänighet*. 102 vårdade; 50 af manligt, 52 af qvinligt kön. Af *alla* vårdade utgöra de fänige 6,37 %; af vårdade af manligt kön 6,00 %, af qvinligt 6,77 %.

7. *Allmän förlamning*. 20 vårdade; 18 män, 2 kvinnor. Af *alla* vårdade 1,25 %; af vårdade män 2,16 %, af vårdade kvinnor 0,26 %. Motsvarande tal för 1870 voro: 1,35 %; 2,39 %; 0,27 %.

8. *Fallandesot.* 77 vårdade; 49 af manligt, 28 af qvinligt kön; respektive 63,63 % och 36,37 %. Under 1870 vårdades 91; 60,44 % af manligt, 39,56 % af qvinligt kön. Af *alla* vårdade under 1871, 4,81 %; under 1870, 5,96 %.

Sälunda hafva, af *alla* vårdade, 25,85 % haft *ursinne*; 19,61 % *tungsinne*; 14,99 % *vansinne*; 13,18 % *förryckthet*; 13,94 % *svagsinnet*; 6,37 % *fånighet*; 1,25 % *allmän förlamning*; 4,81 % *fallandesot*.

Öfversigt öfver komplikationer med sinnessjukdom, hvilka bland fallsotssjuka förekommit under år 1871.

Tab. 3.

1.	2.			3.			4.			5.			6.			7.			8.		
	Vårdade under år 1871.			Komplikationer.																	
				Ursinne.		Tungsinne.		Förryckthet.		Svagsinnet.		Fånighet.		Ingen eller icke uppgifven.							
m.	qv.	Sa.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.					
Hernösands	1	3	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—					
Upsala	5	2	7	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Stockholms	4	2	6	4	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—					
Nyköpings	3	1	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1					
Wadstena	22	14	36	4	1	—	—	—	—	10	3	8	10	—	—	—					
Wexjö	5	3	8	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Göteborgs	1	2	3	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—					
Malmö	6	1	7	1	1	—	—	—	—	2	—	1	—	2	—	—					
Wisby	2	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Summa	49	28	77	24	9	1	1	—	1	12	4	10	12	2	1	—					

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnes-

Tab. 4.

1. Sjukdomsform.	2. A n s t a l t.															3. Årstid för insjuknandet.																		
	Hernösands.		Upsala.		Stockholms.		Nyköpings.		Wadstena.		Wexjö.		Göteborgs.		Malmö.		Wisby.		Summa intagne.			Januari.	Februari.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Augusti.	September.	Oktober.	November.	December.	Okänd.
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	Sa.															
Ursinne. <i>Mama</i>	8	4	14	10	15	12	4	6	9	15	5	14	8	4	—	5	—	4	63	74	137	8	4	14	10	9	9	10	9	5	3	9	11	36
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	4	12	10	10	6	9	3	3	6	10	5	6	4	7	4	8	—	2	42	67	109	9	7	9	10	6	8	6	9	4	5	5	5	26
Vansinne. <i>Ecnia</i>	—	—	4	—	—	—	—	1	5	3	3	1	—	1	22	7	—	—	46	13	59	5	3	1	3	2	6	4	2	4	3	5	6	15
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	4	1	—	4	5	9	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	3
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	3	1	—	—	—	—	—	—	8	4	—	1	—	—	—	1	—	—	11	7	18	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
Fånighet. <i>Idiotia</i>	—	—	2	—	1	—	—	—	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	7	1	8	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	—	—	1	—	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	8	1	9	—	2	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	3
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Summa	15	17	31	20	38	23	8	10	32	34	15	22	13	12	31	26	1	6	184	170	354	22	17	26	24	19	24	20	22	14	11	20	25	110

Bland de 77 med fallandesot vårdade äro komplikationer uppgifna för 74. Af desse hade 33 *ursinne*, således 44,55 %; 2 hade *tungsinne*; 1 *förryckthet*; 16 *svagsinnet*; 22 voro *fäniga*. Under 1870 hade 38,96 % af vårdade fallsotssjuka *ursinne*. Bland de större hospitalen har Wadstena, likasom föregående åren, högsta antalet fallsotssjuka, nemligen nära 10 % af under året vårdade; vid öfriga hospital varierar detta förhållande mellan 2 och 4 %. Fler-talet af de i Wadstena vårdade voro antingen svagsinnte eller fänige.

3.
sjukes behandling under år 1871 *intagne*.

25.		26.		27.		28.		29.		30.		31.		32.		33.		34.		35.		36.		37.		38.		39.		40.		41.		42.		43.		44.		45.		46.									
Ålder vid intagningen.														Sjukdomens bestånd före intagningen.										Antal förutgångna anfall.																											
Under 10 år.		11 Åre—20:de Jehnadsåret.		21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.		Under 3 månader.		3—12 månader.		1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Okänt.		Inet.		Ett.		Två.		Tre.		Fyra eller derutöfver.		Okänt.									
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.						
—	—	3	3	21	30	21	23	9	12	6	5	3	—	—	1	38	33	10	19	2	3	2	1	—	—	1	2	6	12	4	4	20	36	8	13	5	4	5	1	11	10	14	10								
—	—	3	3	11	13	14	13	10	15	3	15	1	7	—	—	1	9	15	16	28	9	14	3	2	2	1	—	2	2	5	1	—	31	42	3	10	1	1	1	1	1	5	5	8							
—	—	1	—	19	2	13	1	9	3	3	6	1	1	—	—	2	2	7	3	4	3	5	2	2	—	4	—	9	3	13	—	—	25	8	7	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—						
—	—	—	—	1	—	2	1	1	2	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	—	1	4	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
—	—	1	—	6	2	—	1	3	4	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	3	2	2	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	1	1	2	—	5	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	10	6	64	49	54	39	38	37	13	28	5	8	—	2	51	50	36	51	17	21	14	5	5	4	7	6	36	28	18	51	102	97	19	29	7	5	6	2	14	15	36	22	—	—	—				

För summan intagne vid alla anstalter är ofvan, § 1, redogjort. Denna tabell utvisar antalet intagne vid hvarje serskild anstalt; häraf inhemtas förhållandet mellan intagne och vårdade, nemligen:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
21,47 %	26,28 %	26,52 %	21,17 %	16,79 %	17,62 %	29,07 %	25,00 %	27,91 %

Häraf synes, att omsättningen varit trögast vid Wadstena, Wexiö, Nyköpings och Hernösands, lifligast vid Göteborgs, Wisby, Stockholms, Upsala och Malmö. Förhållandet härutinnan vexlar betydligt för olika år; dock stå Wadstena och Wexiö sedan flera år på lägsta omsättningsgraden, enär dessa hospital äro framför de öfriga belamrade med en så kallad bottensats från äldre tider.

1. *Sjukdomsformerna.* a) *Ursinne.* Af de med denna form intagne 137, voro 63 män, 74 kvinnor; 38,70 % af *alla* intagne; 34,24 % af intagne män, 43,53 % af intagna kvinnor. Motsvarande tal för 1870 voro: 40,76 %; 35,90 %; 46,24 %. — Med hänsyn till de serskilda anstalterna blir förhållandet mellan intagne med ursinne och *alla* intagne, följande:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
37,50 %	47,06 %	60,66 %	55,55 %	36,36 %	51,35 %	48,00 %	8,77 %	57,14 %

b) *Tungsinne.* 109 intagne; 42 män, 67 kvinnor. Af *alla* intagne utgöra dessa 30,79 %; 22,82 % af intagne män, 39,41 % af intagna kvinnor. Motsvarande tal för 1870 voro: 35,05 %; 33,33 %; 36,99 %. Förhållandet mellan intagne med tungsinne och *alla* intagne, vid de serskilda anstalterna, har varit:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
50,00 %	40,00 %	24,59 %	33,33 %	24,24 %	29,73 %	44,00 %	21,05 %	28,49 %

Uti ursinne och tungsinne hafva tillhopa blifvit intagne 246, d. ä. 69,49 % af *alla* intagne. Motsvarande tal för 1870 var 75,81 %.

c) *Vansinne.* Af 59 intagne voro 46 män, 13 kvinnor; 16,66 % af *alla* intagne; 24,95 % af intagne män, 7,65 % af intagna kvinnor. Motsvarande tal för 1870 voro: 10,32 %; 11,79 %; 8,67 %.

d) *Förryckthet.* 9 intagne; 2,54 % af *alla* intagne. — Med *svagsinthet* 18 intagne; 5,08 af *alla* intagne. — Med *fänighet* 8; 2,26 % af *alla* intagne. — Med *allmän förlamning* 9; 2,54 % af *alla* intagne. — Med *fallandesot* 5; 1,41 % af *alla* intagne.

2. *Årstid för insjuknandet bland de intagne.* Denna har ej kunnat bestämmas för flere än 244 bland de 354 intagne, således för 68,89 %. Bland desse har högsta antalet för månad förekommit under Mars, det lägsta under Oktober. Under årets första kvartal hafva 65 insjuknat; under det andra 67; under det tredje 56; under det fjerde 56. — Under de *sednaste elfva åren* hafva årstiderna för insjuknande uti *ursinne* och *tungsinne*, bland *alla* under dessa år med känd insjukningstid, varit:

Under 1:sta kvartalet.		Under 2:dra kvartalet.		Under 3:dje kvartalet.		Under 4:de kvartalet.	
Uti ursinne.	Uti tungsinne.	Uti ursinne.	Uti tungsinne.	Uti ursinne.	Uti tungsinne.	Uti ursinne.	Uti tungsinne.
282	189	310	256	237	181	217	180
471		566		418		397	
= 25,43 %		= 30,56 %		= 22,57 %		= 21,44 %	

3. *Ålder vid intagningen.* Förhållandet härmed är:

Under 10 år.	11—20.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
0,28 %	4,52 %	31,92 %	26,27 %	21,19 %	11,58 %	3,68 %	0,56 %

4. *Sjukdomens bestånd före intagningen.* Bland de 354 intagne har förhållandet härmed kunnat utrönas för 331, således uti 96,32 %. De olika beståndstiderna för sagde 331 patienter utvisas som följer:

Under 3 månader.	3—12 månader.	1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.
30,52 %	26,29 %	11,48 %	5,74 %	2,72 %	3,91 %	19,34 %

Nära en tredjedel af alla dessa intagne hafva således blifvit intagne inom tre månader från sjukdomens utbrott. Inom första året från insjuknandet hafva nära 57 % blifvit intagne. — Intagne med *ursinne* inom tre månader från utbrottet utgöra 51,82 % af *alla* med *ursinne* intagne; af alla med *tungsinne* endast 22,02 %. Af båda dessa former tillsammans 38,62 % inom tre månader från insjuknandet.

5. *Antalet förutgångna anfall före intagningen af sinnessjukdom.* Detta förhållande har kunnat bestämmas för 296 bland de 354 intagne, således för 83,61 %. De recidiverande fallen och de för första gången insjuknade förhålla sig som följer:

Första gången insjuknade.	Andra gången.	Tredje gången.	Fjerde gången.	Femte gången och derutöfver.
67,23 %	16,22 %	4,05 %	2,70 %	9,80 %

De för första gången uppträdande fallen förhålla sig sålunda till återfallen, som 67,23 till 32,77. Nära enahanda förhållanda har egt rum under närmast föregående år; under 1870 var det som 66,87 till 33,13; under 1869 voro motsvarande tal, 65,46 och 34,54; under 1868, 65,75 och 34,25; under 1867, 71,52 och 28,48. Det kan derföre antagas såsom regel, att af de intagne, om hvilka ifrågavarande förhållande är känt, omkring två tredjedelar hafva insjuknat för första gången och en tredjedel haft förutgående anfall. Medeltalen för nu anförda fem år äro 67,36 och 32,64.

Bland de 137, som under redovisningsåret blifvit intagne med *ursinne*, har förhållandet med förutgångna anfall kunnat bestämmas för 113, d. ä. uti 82,48 %. Af dessa voro:

Första gången insjuknade.	Andra gången.	Tredje gången.	Fjerde gången.	Femte gången och derutöfver.
49,56 %	18,58 %	7,97 %	5,31 %	18,58 %

Nära hälften af insjuknade uti *ursinne* hade sålunda insjuknat för första gången; andra hälften voro återfall. Detta förhållande har under de sednaste fem åren vexlat som följer: under 1870 utgjorde de för första gången insjuknade, 61,90 %; under 1869, 52,78 %; under 1868, 48,15 %; under 1867, 59,13 %. Medeltalet för de fem åren blir 54,30 %.

Bland med *tungsinne* intagne 109 hafva uppgifter uti ifrågavarande hänseende erhållits om 96, d. ä. om 88,07 %. Af desse voro:

Första gången insjuknade.	Andra gången.	Tredje gången.	Fjerde gången.	Femte gången och derutöfver.
76,04 %	13,54 %	2,08 %	2,08 %	6,26 %

Omkring tre fjerdedelar af intagne med *tungsinne* hafva sålunda insjuknat för första gången; endast en fjerdedel voro återfall. Under sednaste fem år har förhållandet i detta hänseende varit följande: under 1870 tillhörde 62,60 % de för första gången insjuknade; under 1869, 71,61 %; under 1868, 70,73 %; under 1867, 78,26 %. Medeltalet för de fem åren blir, 71,85 %. — Af dessa fem års medeltal för *ursinne* och *tungsinne* skulle kunna slutas, att återfallen förhålla sig till de för första gången insjuknade, för *ursinne* som 45,70 till 54,30, för *tungsinne* som 28,15 till 71,85. Sannolikheten för återfall är således vida högre för den, som en gång haft anfall af *ursinne*, än för den som haft *tungsinne*.

§ 4.

Uppgift på *åldern*, då *sinnessjukdom* för *första* gången uppträd bland de under år 1871 intagne.

Tab. 5.

1. Sjukdomsform.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		12.		
	Under 15 år.		15—20.		21—25.		26—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.		Okänd.		Summa.		
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s:a.
Ursinne. <i>Mania</i>	1	—	10	11	13	21	5	3	15	18	7	6	2	3	2	—	—	—	8	12	63	74	137
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	—	1	2	1	5	3	5	7	14	15	7	11	2	11	1	6	—	—	6	12	42	67	109
Vansinne. <i>Ecnioia</i>	—	—	2	2	6	—	12	1	13	1	5	2	—	5	3	—	—	—	5	2	46	13	59
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	2	—	2	—	—	—	—	1	—	4	5	9
Svagsinhet. <i>Dementia</i>	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	9	3	11	7	18
Fånighet. <i>Idiotia</i>	4	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	7	1	8
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	8	1	9
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	2	5
Summa	5	2	16	14	28	25	22	12	48	35	23	24	4	21	6	6	—	—	32	31	184	170	354

Bland redovisningsårets 354 intagne har åldern vid första insjuknandet kunnat bestämmas för 291, d. ä. för 82,20 %. Förhållandet bland dessa 291 är följande:

Under 15 år.	Mellan 15—20.	21—25.	26—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
2,41 %	10,31 %	18,21 %	11,68 %	28,52 %	16,15 %	8,60 %	4,12 %	0,00 %

Häraf följer, att 87,28 % af de intagne haft åldern under 50 år; 12,72 % öfver detta år. De talrikaste fallen hafva haft åldern mellan 20—30 år, dernäst mellan 30—40; 29,89 % inom det förra, 28,52 % inom det sednare decenniet; inom båda tillsammans 58,41 %. Beräkningarna från föregående år lemna ungefär enahanda resultat.

Bland de 137 med *ursinne* intagne har åldern vid sjukdomens första uppträdande kunnat bestämmas för 117, d. ä. för 85,40 %. För dessa var åldersförhållandet vid sjukdomens utbrott:

Under 15 år.	Mellan 15—20.	21—25.	26—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70 år.
0,86 %	17,95 %	29,06 %	6,84 %	28,20 %	11,11 %	4,27 %	1,71 %

Före 40:de lefnadsåret hafva 82,91 % af de intagne insjuknat; efter detta år 17,09 %. Högsta antalet insjuknade hafva varit inom åldern 15—25, nemligen 47,01 %, således ej långt ifrån hälften; motsvarande siffra för år 1870 var 40,94 %. Den öfvervägande fallenheten för insjuknande under symtomer af ursinne skulle således visa sig inom nämnde åldersperiod, hvilket ock af de föregående årens erfarenhet besannas.

Af 109 med *tungsinne* intagne har nu ifrågavarande förhållande med åldern kunnat utredas för 91, d. ä. 83,49 %. Åldersförhållandet är:

Under 15 år.	Mellan 15—20 år.	21—25.	26—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70 år.
1,10 %	3,29 %	8,79 %	13,19 %	31,87 %	19,78 %	14,29 %	7,69 %

Uti tungsinne hafva före 40:de lefnadsåret 58,24 % af de intagne insjuknat; 41,76 % efter detta år; en ganska i ögonen fallande åtskillnad från förhållandet m. d. ursinnet. Inom åldersperioden 15—25 hafva ej flere än 12,08 % insjuknat; mellan 31—40 år deremot 31,87 %, således närmare en tredjedel af hela antalet.

Tab. 6.

Sjukdomsform vid intagningen.	A n s t a l t.											T i l l.																											
												Ålder.																											
	Hernösands.		Upsala.		Stockholms.		Nyköpings.		Wadstena.		Wexjö.		Göteborgs.		Malmö.		Wisby.		Summa afförde.		I 11-åre—20-åre lefnadsåret.		21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.						
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.				
Ursinne. <i>Mania</i>	8	4	13	8	7	8	4	5	17	12	8	11	5	4	1	4	—	4	63	60	123	2	1	18	17	11	10	6	10	4	3	—	1	1	—	—	—	—	
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	5	3	7	9	11	11	4	3	5	5	3	2	5	2	8	8	—	1	48	44	92	2	1	6	3	11	9	6	4	1	3	—	—	—	—	—	—	—	
Vansinne. <i>Ecnia</i>	—	—	2	1	9	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	13	45	—	—	2	—	3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	4	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fänighet. <i>Idiotia</i>	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	—	—	1	1	—	1	2	4	1	—	—	—	—	—	—	—	6	6	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	15	7	26	18	30	21	10	9	31	23	19	16	12	9	28	26	—	5	171	134	305	4	2	26	20	25	19	18	14	5	6	1	1	1	—	—	—	—	

Öfvan uti § 1, mom. 5, har redan blifvit uppgifvet, att de affördes antal under året utgjort 305, 19,05 % af alla vårdade; sålunda har endast *en* af *fem* bland de vårdade lemnat anstalterna, vare sig såsom tillfrisknad, förbättrad, oförbättrad eller död. Förhållandet mellan afförde och vårdade vid de serskilda anstalterna har varit:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexjö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
14,76 %	22,69 %	22,17 %	22,35 %	13,74 %	16,66 %	24,42 %	23,68 %	19,23 %

Högsta antalet afförde i förhållande till vårdade har under året varit å Göteborgs och Malmö anstalter; det lägsta å Wadstena och Hernösands; omsättningen har således varit relativt liffigare å de förra, trögare å de sednare.

1. *Afförde tillfrisknade.* a) *De tillfrisknades antal.* Af alla vårdade hafva 142 lemnat anstalterna såsom till helsen återställde, 80 män, 62 qvinnor; 8,87 % af alla vårdade; 9,51 % af vårdade män, 8,07 % af vårdade qvinnor. Under 1870 tillfrisknade 8,31 % af alla vårdade; 7,94 % af vårdade män, 8,70 % af vårdade qvinnor. Under de sednaste *elva* åren har medeltalet tillfrisknade för år varit 9,01 % af alla vårdade; 8,65 % af vårdade män, 9,33 % af vårdade qvinnor. — Af dem som vårdats för *ursinne*, hafva 20,29 % tillfrisknat; af dem som vårdats för *tungsinne*, 14,65 %; således omkring hvar femte af de förra och omkring hvar sjunde af de sednare. Nära öfverensstämmande härmed var förhållandet under 1870. — b) *De tillfrisknades ålder.* Högsta antalet tillfrisknade hafva varit inom åldersperioderna 21—30 och 31—40; 32,39 % af de tillfrisknade inom förra perioden, 31,69 % inom den sednare; inom åldersperioden 41—50 var de tillfrisknades antal 26,05 %. — Jemföres åter de tillfrisknades antal inom hvarje åldersperiod med antalet af alla inom motsvarande period vårdade, enligt tab. 9, erhålles följande öfversigt:

I 11—20 lefnadsåret.	21—30 år.	31—40	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
17,65 %	14,28 %	9,56 %	7,67 %	4,91 %	2,00 %	2,32 %

§ 7.

Öfversigt öfver förhållandet under år 1871 mellan *vårdades* och *affördes* (*tillfrisknades*, *förbättrades* *oförbättrades* samt *dödes*) antal inom de serskilda anstalterna för sinnessjukes behandling.

Tab. 8.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
Tillfrisknade	8,05 %	15,98 %	12,61 %	15,88 %	6,36 %	6,66 %	10,46 %	3,95 %	15,38 %
Förbättrade.....	2,68 %	3,61 %	3,91 %	7,06 %	1,02 %	3,33 %	4,65 %	3,95 %	3,84 %
Oförbättrade och obotl.	0,67 %	0,52 %	2,61 %	1,18 %	0,25 %	1,43 %	0,00 %	14,47 %	0,00 %
Döde	3,35 %	2,57 %	3,04 %	3,53 %	6,11 %	5,24 %	9,30 %	1,32 %	0,00 %

1. *Tillfrisknade*. Nära lika hög tillfriskningsprocent utvisa anstalterna i Upsala, Nyköping och Wisby; den är ock vid dessa anstalter den högsta eller mellan 15 och 16 procent. Lägst är den vid Malmö, Wexiö och Wadstena. Eget nog har anstalten i Wisby, oaktadt dess låga sjukantal — endast 25—28 sjukplatser —, under de tre sednaste åren haft högsta tillfriskningsprocenten. Vexlingarna uti antalet tillfrisknade i förhållande till vårdade beror på omständigheter, hvilka uti föregående årsberättelser blifvit antydda.

2. *Förbättrade*. Antalet af dem bland de vårdade, hvilka utgått förbättrade är, då maximum och minimum — 7,06 % och 1,02 % — undantages, temligt öfverensstämmande vid anstalterna, varierande nemligen mellan 3 och 4 procent.

3. *Oförbättrade och obotlige*. Bland under denna kategori afförde har ingen förekommit vid Göteborgs och Wisby; vid Wadstena endast en fjerdedels procent af de vårdade; vid Upsala en half, under det att Malmö har ända till 14 och en half procent.

4. *Döde*. Under de sednaste tre åren har intet dödsfall inträffat inom Wisby anstalt. Högsta dödlighetsprocenten har under redovisningsåret, likasom under 1870, förefunnits å Göteborgs; den lägsta å Malmö och Upsala.

§ 8.

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjuks behandling under år 1871 vårdades *lefnadsålder*.

Tab. 9.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.	
	Under 10 år.		I 11—20 lefnadsåret.		21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Hernösands.....	—	—	—	2	21	11	22	22	24	18	12	10	2	5	—	—
Upsala.....	—	—	7	4	26	25	33	18	19	20	11	16	7	6	—	2
Stockholms.....	—	—	3	2	25	15	41	41	38	29	10	11	2	8	2	3
Nyköpings.....	—	—	—	2	10	4	16	12	10	6	5	7	—	6	5	2
Wadstena.....	—	1	5	—	44	28	53	43	61	48	23	43	9	19	4	12
Wexjö.....	—	—	2	1	18	16	35	26	26	35	15	16	8	7	3	2
Göteborgs.....	—	—	—	2	10	7	14	5	10	14	6	8	3	6	—	1
Malmö.....	—	—	2	2	32	22	45	33	24	23	11	17	6	5	2	4
Wisby.....	—	—	—	—	4	4	—	1	7	5	—	3	—	1	—	1
Summa	—	1	19	15	190	132	259	201	219	198	93	131	37	63	16	27

Det relativa förhållandet med de vårdades ålder är följande:

Under 10 år.	I 11—20 lefnadsåret.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
0,06 %	2,12 %	20,11 %	28,74 %	26,05 %	13,99 %	6,25 %	2,68 %

Denna öfversigt afviker föga från motsvarande för föregående åren. Högsta antalet är städse mellan 31—50 år, alltid mera än hälften af alla vårdade. Utöfver föregående årens öfversigter har anmärkts, att männernas antal till och med 40:de året är högre än kvinnornas inom samma ålder, men att efter detta år kvinnornas är öfvervägande männernas. Förhållandet härmed är följande:

Under 10 år.		I 11—20 lefnadsåret.		21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.	
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
0,00 %	0,13 %	2,28 %	1,96 %	22,81 %	17,19 %	31,09 %	26,17 %	26,29 %	25,77 %	11,17 %	17,06 %	4,44 %	8,20 %	1,92 %	3,52 %

Till och med 40:de året hafva sålunda blifvit vårdade 56,18 % män af alla vårdade män, 45,45 % kvinnor af alla vårdade kvinnor. Efter nämnde år åter äro af männen 43,82 %; af kvinnorna 54,55 %. Motsvarande tal för 1870 äro: för män 55,24 % och 44,76 %; för kvinnor 47,92 och % 52,08 %.

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjuke

Tab. 10.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		
Sjukdomsform den 31 December 1871.	A n s t a l t.																				
	Hernösanda.		Upsala.		Stockholms.		Nyköpings.		Vadstena.		Vexjö.		Göteborgs.		Malmö.		Wisby.		Summa befintliga sjuke den 31 Dec. 1871.		
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	S:a.
Ursinne. <i>Mania</i>	10	13	20	30	30	37	4	5	25	40	16	26	10	7	1	3	5	3	121	164	285
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	7	15	15	18	22	29	5	4	17	20	10	14	11	10	—	2	1	7	88	119	207
Vansinne. <i>Ecnia</i>	1	—	14	5	15	5	1	1	24	21	23	10	1	1	43	40	—	—	122	83	205
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	10	6	15	9	11	8	10	10	11	14	12	7	2	7	30	27	2	—	103	88	191
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	36	22	5	5	1	6	6	6	46	34	17	26	2	1	12	5	—	—	125	105	230
Fånighet. <i>Idiotia</i>	1	2	2	4	1	1	5	4	22	32	6	1	4	6	4	1	1	—	46	51	97
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	—	—	1	—	8	1	2	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	14	2	16
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	1	3	5	2	3	1	3	—	20	10	4	3	1	2	4	1	2	—	43	22	65
Summa	66	61	77	73	91	88	36	30	168	171	88	87	31	34	94	80	11	10	662	634	1296

1. *Antalet sjuke.* Vid 1871 års början funnos — enligt § 1 — å samtliga anstalter 1247 sjuke; vid årets slut 1296, således 49 flere. Enär — enligt samma § — sjukplatsernas antal vid årets början var 1322, men sjukantalet vid årets slut var 1296, voro — oberoende af den tillökning af sjukplatser, som under sista veckorna af året anordnades — 26 platser oupptagna. Dessa lediga platser tillhörde nästan uteslutande första betalningsklassen; inom de öfriga klasserna funnos endast tillfälligtvis några ledigheter. De inom 2:dra och 3:dje betalningsklasserna obesatta platserna voro följande: vid Upsala 5, i anseende till en nödig befunnen betydligare reparation inom kvinnoafdelningens lokaler; vid Nyköpings 1 plats; vid Göteborgs 2; vid Malmö 1 samt vid Wisby 4.

2. *Sjukdomsformerna bland de vid 1871 års slut befintliga sjuke.* Förhållandet mellan antalet sjuke inom hvar och en af de serskilda sjukdomsformerna och hela antalet sjuke är:

Ursinne.	Tungsinne.	Vansinne.	Förryckthet.	Svagsinnet.	Fånighet.	Allmän förlamning.	Fallandesot.
21,99 %	15,97 %	15,82 %	14,74 %	17,75 %	7,48 %	1,23 %	5,02 %

Denna beräkning utvisar ungefär enahanda förhållande mellan de olika sjukdomsformerna, som under föregående åren egt rum. Under 1870 tillhörde 22,21 % af alla befintliga *ursinne*; 16,52 % *tungsinne*; under 1869, respektive 21,16 % och 14,33 %; under 1868, 20,37 % och 16,63 %; under 1867, 20,54 % och 17,54 %. Medeltalen för dessa fem åren blifva 21,61 % och 16,19 %, d. v. s. att de som lida af *ursinne*, utgöra omkring en femtedel, de som lida af *tungsinne*, omkring en sjettedel af samtliga sjuke.

3. *Lefnadsålder.*

I 11—20 lefnadsåret.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
1,24 %	16,21 %	28,16 %	27,86 %	16,05 %	7,25 %	3,23 %

9.

behandling den 31 December 1871 befintlige sjuke.

12.		13.		14.		15.		16.		17.		18.		19.		20.		21.		22.		23.		24.		25.		26.		27.		28.		29.		30.		31.		32.	
Lefnadsålder.														Vistelsetid inom anstalt.										Sjukdomens bestånd före intagningen.																	
														Under 1 år.		1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Under 3 månader.		3—12 månader.		1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Okändt.	
11te—20de lefnadsåret.		21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.																													
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.		
3	4	32	34	31	48	30	32	18	30	3	11	4	5	33	45	11	23	13	13	10	16	9	9	45	58	31	41	22	35	17	11	9	9	2	7	5	6	24	46	11	9
2	2	19	22	31	26	22	35	8	22	4	11	2	1	22	44	22	21	7	10	7	5	2	9	28	30	14	20	25	33	15	27	12	13	3	2	2	3	12	16	5	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	12	20	16	13	13	17	6	15	6	42	30	5	5	15	11	18	14	14	8	9	2	8	3	36	31	17	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	3	5	5	4	5	3	12	4	77	68	3	3	9	11	12	9	9	8	4	4	9	2	33	29	24	22
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	6	6	6	4	3	7	6	12	7	85	77	2	—	8	8	7	9	14	8	3	8	13	4	57	48	21	20
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	2	2	2	1	1	2	—	3	35	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	41	43	2	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	1	1	2	—	2	—	1	—	1	—	1	—	6	1	3	1	2	—	1	—	—	—	—	1	—	
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	5	1	4	1	2	—	6	1	25	18	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	36	20	3	2
10	6	125	85	201	164	183	178	87	121	39	55	17	25	96	114	70	75	50	45	51	38	57	39	338	323	56	69	85	99	72	71	61	46	24	23	41	21	239	233	84	72

Högsta antalet finnes under decennierna 31—40 och 41—50, utgörande 56 % af samtliga; omkring tre fjerdelar hade åldern före 50:de året, en fjerdedel efter detta år. — Bland dem, som lida af *ursinne* hade 79 åldern mellan 31—40, 66 mellan 21—30 samt 62 mellan 41—50. Högsta antalet med *tungsinne* förekommer inom decennierna 31—40 och 41—50; lika många inom båda nämligen 57. Så väl med *ursinne* som med *tungsinne* är kvinnornas antal högre än männernas; af de med *ursinne* befintlige äro 42,45 % män, 57,55 % kvinnor; af de med *tungsinne* 42,51 % män, 57,49 % kvinnor. Under alla åldersdecennier är kvinnornas antal med *ursinne* högre än männernas; största skillnaden är inom decenniet 31—40. Med *tungsinne* är största skillnaden mellan könen inom decenniet 41—50.

4. *Vistelsetid inom anstalt.*

Under 1 år.	Mellan 1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.
16,20 %	11,19 %	7,33 %	6,87 %	7,41 %	51,00 %

Något öfver hälften af alla sjuke hade vistats inom anstalt öfver fem år; endast omkring en sjettedel inom ett år från inkomsten. Förhållandet så väl under 1870 som under 1869 var härmed nära öfverensstämmande. — De inom ett års vistelsetid med *ursinne* uppförde utgöra 27,37 % af alla med *ursinne* befintlige; de med *tungsinne* 31,88 %. Öfver fem års vistelsetid hade med förra sjukdomsformen 36,14 % af samtliga; med den sednare 28,02 %; det vill således synas som ursinnet oftare öfvergår till kronisk form än tungsinnet. Motsvarande tal för år 1870 var för *ursinne* med vistelsetid inom ett år, 29,24 %; med vistelsetid öfver fem år, 35,38 %; för *tungsinne* 40,39 % och 28,64 %.

5. *Sjukdomens bestånd före intagningen.* Bland de 1296 sjuke har förhållandet i detta hänseende kunnat bestämmas för 1140, d. v. s. 87,96 %. De sålunda bestämda fallen förhålla sig som följer:

Under 3 månader.	3—12. månader.	1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.
10,97 %	16,14 %	12,54 %	9,39 %	4,12 %	5,44 %	41,40 %

Endast omkring hvar nionde sjuk har blifvit intagen å någon af anstalterna inom tre månader från sjukdomens utbrott; omkring två femtedelar af hela sjukantalet hafva ej blifvit till vård intagne, förrän sjukdomen redan varit öfver fem år gammal. Inom första året har omkring en fjerdedel blifvit intagen. — Med *ursinne* hafva inom tre månader från sjukdomens utbrott 25,26 % af samtliga härmed sjuke blifvit intagne; med *tungsinne* blott 16,42 %; inom första året med förra formen, 45,26 %; med den sednare, 44,44 %. — Enahanda förhållande, som för föregående åren blifvit anmärkt, att nemligen inträde till vård å anstalt såsom regel sökes tidigare för qvinnor än för män, har äfven under redovisningsåret egt rum. Sälunda hafva af samtliga män 21,29 % blifvit intagne inom första året från sjukdomens utbrott, af qvinnor 26,50 %. Härmed öfverensstämmande förhållande eger ock rum för sjukdomsformerna ursinne och tungsinne.

§ 10.

Öfversigt öfver de sjukas *fördelning* inom samtliga anstalter för sinnessjukas behandling den 31 December 1871.
Tab. 11.

Med hänsyn till afgift.												Med hänsyn till symptomernas beskaffenhet.																						
Betalande i första klass.		Betalande i andra klass.		Betalande i tredje klass.		Utan afgift.		Summa behnllige sjuke.		Af desse voro tillade för brottlig handling.		S n y g g e.				O s n y g g e.																		
Lugne.		Orolige.		Väldsamme.		Summa.		Lugne.		Orolige.		Väldsamme.		Summa.																				
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s:a.	m.	qv.	m.	qv.	s:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s:a.												
Hernösands.....	1	1	3	2	55	57	7	1	66	61	127	4	—	36	17	53	11	23	34	3	2	5	50	42	92	6	5	7	11	3	3	16	19	35
Upsala.....	—	—	9	13	56	54	12	6	77	73	150	9	1	53	33	86	14	26	40	2	3	5	69	62	131	5	5	3	5	—	1	8	11	19
Stockholms.....	9	7	17	13	65	68	—	—	91	88	179	10	2	30	32	62	36	25	61	5	—	5	71	57	128	—	2	18	15	2	14	20	31	51
Nyköpings.....	—	—	3	1	31	22	2	7	36	30	66	2	—	16	9	25	16	9	25	2	1	3	34	19	53	1	7	1	3	—	1	2	11	13
Wadstena.....	9	9	22	26	115	117	22	19	168	171	339	11	2	75	81	156	45	40	85	1	3	4	121	124	245	16	18	18	17	13	12	47	47	94
Wexjö.....	7	5	9	11	64	68	8	3	88	87	175	10	5	72	66	138	7	10	17	1	—	1	80	76	156	3	3	4	8	1	—	8	11	19
Göteborgs.....	—	—	7	3	23	27	1	4	31	34	65	2	—	22	24	46	1	—	1	—	1	1	23	25	48	6	9	2	—	—	—	8	9	17
Malmö.....	—	—	20	6	53	63	21	11	94	80	174	12	4	34	28	62	48	30	78	2	—	2	84	58	142	—	2	9	17	1	3	10	22	32
Wisby.....	—	—	—	1	9	7	2	2	11	10	21	1	—	5	5	10	5	3	8	1	2	3	11	10	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	26	22	90	76	471	483	75	53	662	634	1296	61	14	343	295	638	183	166	349	17	12	29	543	473	1016	37	51	62	76	20	34	119	161	280

1. *Med hänsyn till afgift. a) Betalande i första klass.* Omsättningen bland de sjuke inom denna klass har varit följande:

1.	2.		3.		4.		5.		6.	
	Qvarliggande sjuke från 1870.		Intagne under 1871.		Summa. vårdade.		Afförde under 1871.		Qvarliggande till 1872.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Hernösands	2	—	—	2	2	2	1	1	1	1
Stockholms	6	5	11	10	17	15	8	8	9	7
Wadstena	11	7	3	2	14	9	3	2	11	7
Wexiö	8	7	1	2	9	9	2	4	7	5
Summa	27	19	15	16	42	35	14	15	28	20
	46		31		77		29		48	

De 77 härunder vårdade utgöra 4,81 % af alla vårdade; de 31 intagne, 8,75 % af alla intagne; de 29 afförde, 5,58 % af alla afförde. Under 1870 vårdades inom denna klass 71; således 6 färre än under redovisningsåret; de qvarliggandes antal från 1869 till 1870 var 46; från 1870 till 1871, 48; vid förra tillfället 3,69 % af alla befintlige, vid det sednare 3,70 %. — *b) Betalande i andra klass.* Dessa voro vid 1871 års slut 166, d. ä. 12,81 % af alla då befintlige; motsvarande vid 1870 års slut utgjorde 12,36 %. — *c) Betalande i tredje klass.* Hit höra 954, d. ä. 73,61 % af alla vid årets slut befintlige, Motsvarande tal vid 1870 års slut voro 920 och 73,78 %. *d) Vårdade utan afgift* voro vid årets slut 128, d. ä. 9,88 % af alla befintlige. — *e) Tilltalade eller dömda för brottslig handling, s. k. kriminalpatienter.* Antalet af desse var vid årets slut 75; 61 män, 14 kvinnor; 5,79 % af alla befintlige; 9,21 % af befintlige män; 2,21 % af befintliga kvinnor. — Vid 1870 års slut funnos 77 kriminalpatienter. Inom de serskilda anstalterna var förhållandet mellan kriminalpatienter och öfrige sjuke vid 1871 års slut följande:

Hernösands.	Uppsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
3,14 %	6,66 %	6,15 %	3,03 %	3,83 %	8,57 %	3,07 %	9,26 %	4,76 %

I likhet med föregående år har Malmö det högsta relativa antalet kriminalpatienter; dernäst står Wexiö; det lägsta är å Nyköping. — Af hela antalet befintlige vid redovisningsårets slut är omkring hvar sjuttonde kriminalpatient, omkring hvar tionde bland män, hvar fyrtiofemte bland kvinnor. Nära härmed öfverensstämmande förhållande egde rum bland de vid 1870 års slut befintlige. Af de 75 kriminalpatienterna hafva följande bottsliga handlingar blifvit begångna:

Mord å föräldrar	3	Väld å främmande person	9
Barnamord	7	Försök till våldtäkt	1
Mord å främmande person	24	Stöld	11
Dråp	1	Mordbrand	12
Mordförsök	2	Sedulutprängling	1
Öfvervåld å föräldrar	4		75

Af hithörande hafva under redovisningsåret 9 blifvit afförde, 7 intagne; under 1870 affördes 2, intogos 7.

2. *Med hänsyn till symptomernas beskaffenhet.* a) *Snygge och osnygge.* Af hela antalet sjuke vid årets slut tillhörde 70,58 % de snygge, 29,32 % de osnygge. — Motsvarande tal för 1870 voro 78,99 % och 21,01 %. Bland männen voro 82,01 % snygge, 17,99 % osnygge; bland kvinnorna 76,02 % snygge, 23,98 % osnygge. — Å de serskilda anstalterna är förhållandet mellan dessa kategorier ganska olika; så har Wisby ingen osnygg, Wexiö endast 10 %, Upsala 13 %, då deremot Hernösands har 27 %, Stockholms 28 %, o. s. v. — b) *Lugne, orolige, våldsamme.* Af de vid årets slut befintlige voro 56,02 % lugne, 37,58 % orolige, 6,40 % våldsamme. Motsvarande tal för 1870 voro:

Tab. 12.

§

Öfversigt öfver å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling den 31

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		12.		13.		14.		15.					
	F ö d e l																															
Sjukdomsform vid intagningen.																																
	Norrbottens Län.		Vesterbottens Län.		Jemtlands Län.		Vester-Norrlands Län.		Gästrikhs Län.		Kopparbergs Län.		Wermlands Län.		Örebro Län.		Vesterås Län.		Upsala Län.		Stockholms Län.		Stockholms Stad.		Nyköpings Län.		Gästrikhs och Bohus Län.					
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Ursinne. <i>Mania</i>	—	5	5	5	5	2	7	11	10	2	7	12	4	7	13	12	8	10	8	13	4	12	13	16	5	6	11	7				
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	5	—	2	2	1	—	5	13	2	5	4	4	8	1	3	3	5	4	8	10	10	7	3	13	7	9	9	7				
Vansinne. <i>Ecnia</i>	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	7	1	4	1	3	3	1	1	7	2	3	1	6	2	2	1	4	1				
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	1	1	1	2	—	—	3	—	4	1	9	5	—	1	3	3	1	2	4	2	2	2	5	2	8	6	3	7				
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	2	—	6	1	3	1	3	4	1	—	2	2	8	1	6	4	1	2	2	1	1	2	2	5	1	—	2	2				
Fänighet. <i>Idiotia</i>	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	2	—	1	2	1	2	1	—	—	3	1	1	1	—	4	4	4	5				
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—				
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	—	1	—	—	—	2	1	—	1	1	2	—	3	2	3	—	2	1	3	1	1	1	2	—	2	1				
Okänd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	6	—	—				
Summa	9	6	14	12	10	3	20	32	19	9	33	25	29	14	32	29	20	19	31	32	24	26	33	39	35	32	35	30				
	15		26		13		52		28		58		43		61		39		63		50		72		67		65					

1. *Födelseort.* Som tabellen uppvisar huru många sjuke från hvarje län vårdas inom anstalterna, och uppgifter blifvit benäget meddelade från Statistiska Centralbyrån om det vid 1870 års slut befintliga totalantal sinnessjuka inom de serskilda länen, kan jämförelse nu göras mellan antalet vårdade inom anstalterna och antalet befintlige inom hvarje län, således huru många procent af totalantalet sinnessjuka inom ett län njuta vård å de allmänna anstalterna. Dylik jämförelse har ej blifvit gjord, sedan den uti redogörelsen för år 1865 meddelades. Härvid bör dock anmärkas, att uppgifterna å ofvanstående tabell röra de sjukas *födelseort*, men uppgifterna från Statistiska Centralbyrån röra *vistelseorten* vid insjuknandet. Nedan följande redogörelse kan således ej blifva fullt exakt; olikheterna torde dock kunna antagas så föga betydande, att de på beräkningarna i sin helhet ej hafva någon serdeles rubbade inflytelse. Nämnas bör ock, att uppgifterna från Statistiska Centralbyrån äro för 1870 års slut; tabellens åter för 1871 års slut. Härigenom uppstår en skillnad i siffrorna för antalet vårdade inom anstalterna vid de respektive årens slut, dock ej större än 49: vid 1870 års slut funnos nemligen inom alla anstalter 1247, vid 1871 års slut 1296.

57,74 %; 34,80 %; 7,46 %. Vid 1871 års slut var sålunda *en* af 15 sjuke våldsamt; vid 1870 års slut *en* af 13. — Förhållandet mellan *våldsamma* sjuke och öfrige inom de serskilda anstalterna har varit följande:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
8,66 %	4,00 %	11,73 %	6,06 %	8,55 %	1,14 %	1,54 %	3,45 %	14,27 %

11.

December 1871 befintliges *födelseort, boningsort och civilstånd.*

s — e — o — r — t.														Boningsort.				Civilstånd.																			
														Land.		Stad.		Gifte.		Ogifte.		Enkling.		Enka.													
														Med barn.		Utan barn.		Med barn.		Utan barn.		Med barn.		Utan barn.													
														m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.								
3	10	5	8	7	18	7	12	2	6	11	9	2	1	2	6	1	3	1	1	3	4	—	—	99	134	45	64	26	53	9	9	101	106	6	2	23	7
5	9	1	3	7	14	3	5	3	3	4	6	1	3	2	3	—	2	1	—	1	9	—	—	69	96	31	39	24	35	3	8	72	77	1	—	11	4
6	2	5	1	8	11	8	3	1	2	10	2	—	—	6	6	9	8	29	31	—	—	3	—	84	42	41	38	24	19	4	3	92	49	4	1	6	3
2	2	3	2	2	7	6	3	2	—	6	2	1	2	3	1	9	5	18	21	—	1	2	1	72	53	26	28	17	22	1	2	78	53	2	—	3	1
3	1	8	1	6	6	5	7	5	5	10	13	1	1	3	4	4	—	5	5	—	—	—	1	75	47	15	22	11	12	4	1	75	49	—	—	6	1
6	3	—	6	8	6	3	1	3	1	3	1	1	1	—	—	—	—	3	1	1	1	—	—	33	33	11	8	1	—	—	—	43	40	—	—	—	1
1	—	2	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	1	9	1	1	1	1	1	10	—	—	1	—	—
1	2	2	—	11	4	1	1	1	2	1	1	—	—	—	1	—	—	4	1	2	—	—	—	37	15	6	7	1	1	—	—	40	20	1	1	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	—	1	—	2	—	—	5	4	—	—	—	—
27	29	26	21	51	66	33	32	18	19	45	34	6	8	16	21	23	18	61	61	7	15	5	2	478	426	184	208	105	145	22	24	516	398	14	5	49	18
56	47	117	65	37	79	14	37	41	122	22	7	904	392	296	914	19	67																				

Jemförelse i procent mellan antalet sinnessjuka inom hvarje län och antalet bland dessa, som vårdas inom de allmänna anstalterna.

Luleå län.	Umeå.	Östersunds.	Hernösands.	Gefle.	Falun.	Westerås.	Örebro.	Karlstads.
8,82 %	12,45 %	6,00 %	18,12 %	7,16 %	13,17 %	15,00 %	17,30 %	6,14 %
Mariestads län.	Wenersborgs.	Göteborgs.	Halmstads.	Malmö.	Kristianstads.	Karlskrona.	Wisby.	Kalmar.
12,11 %	9,95 %	15,12 %	6,14 %	19,21 %	8,52 %	15,04 %	18,18 %	13,98 %
Wexiö.	Jönköpings.	Linköpings.	Nyköpings.	Upsala.	Stockholms län.	Stockholms stad.		
23,37 %	7,71 %	18,31 %	20,12 %	28,38 %	18,58 %	32,14 %		

Genom denna öfersigt faller genast i ögonen, huru olika de serskilda länen äro lottade uti vård för sina sinnessjuka. De mest vanlottade äro Östersunds, Karlstads, Halmstads och Gefle län, från hvilka endast omkring

hvar sjuttonde, sextonde eller femtonde af inom länen befintlige sinnessjuka vårdas å allmän anstalt; dernäst Jönköpings, Kristianstads, Luleå och Wenersborgs län med respektive omkring hvar trettonde, tolfte eller tionde. Lyckligast lottade äro: Stockholms stad med omkring hvar tredje sinnessjuk vårdad inom allmän anstalt, Upsala, Wexiö, Nyköping och Malmö med mellan hvar fjerde och femte, o. s. v. Orsakerna till dessa missförhållanden äro flere. Främst torde böra afses de långa afstånden från vissa landsdelar till närmaste vårdanstalt, hvilket tydligast inses deraf, att de län inom hvilka anstalt finnes, hafva högsta procenten vårdade; vidare olika benägenhet uti vissa landsorter bland anhörige och målsmän att vilja anförtro de sjuke till de allmänna inrättningarna; obekantskap med erfarenheten att ju förr en sinnessjuk efter sjukdomens uppkomst får lämplig vård, desto sannolikare blir tillfrisknandet; det otillräckliga utrymmet inom rikets sinnessjukvårdsanstalter, hvarigenom anmälda sjuke ej sällan flere månader måste vänta på inträde, m. m. Att afhjelpa de angifna missförhållandena och åstadkomma en jemnare och rättvisare fördelning af sinnessjukvården mellan rikets olika delar finnes ej annan utväg än upprättande af nya anstalter inom de län, som visat sig deraf vara mest i behof, för så vidt ej utvidgning af de nuvarande hospitalen kan leda till målet.

Som en mera i detalj gående redogörelse för de sinnessjukes antal, så väl inom riket i sin helhet, som inom de särskilda länen, måste vara af högt intresse i flera hänseenden, meddelas en dylik med ledning af från Statistiska centralbyrån erhållna uppgifter.

De sinnessjukes antal inom hela riket var enligt 1870 års folkräkning 9,054 *); af dessa vårdades 1,247 inom samtliga anstalterna; de öfriga 7,807 utom desamma. Då rikets folkmängd vid 1870 års slut var 4,168,525 — den sednaste beräkning som blifvit offentliggjord — följer, att öfverhufvudtaget förekommer inom hela riket *en* sinnessjuk på 460 invånare. Enligt befintliga uppgifter för 1860 funnos vid detta års slut inom riket 7,542 sinnessjuka; folkmängden var då 3,859,728, d. ä. *en* sinnessjuk på 512 invånare. Under ett decennium har sålunda de sinnessjukes antal ökat sig, ej endast i förhållande till den ökade folkmängden, utan derutöver. Tydligast kan denna tillökning uttryckas på det sätt, att 1860 funnos 19,55 sinnessjuka på 10,000; 1870, 21,74 på 10,000. — Det angifna medeltalet för hela riket af *en* sinnessjuk på 460 invånare eger dock icke full tillämplighet för de särskilda länen; förhållandet i detta hänseende för hvarje län är:

En sinnessjuk på nedanstående invånare-antal uti:

Luleå län.	Umeå.	Östersunds.	Hernösands.	Gefle.	Falu.	Westerås.	Örebro.	Karlstad.
447	439	325	469	377	392	438	476	372
Mariestads.	Wenersborgs.	Göteborgs.	Karlstads.	Malmö.	Kristianstads.	Karlskrona.	Wisby.	Kalmar.
628	494	540	556	498	461	512	446	501
Wexiö.	Jönköpings.	Linköpings.	Nyköpings.	Upsala.	Stockholms län.	Stockholms stads.		
469	375	398	409	453	488	665		

Enligt denna öfersigt kunna länen indelas uti tre kategorier, efter som de angifna siffrorna falla *under*, *omkring* eller *öfver* medeltalet. Till *första* kategorien höra, i följande ordning: Östersunds, Karlstads, Jönköpings,

*) Antagligen något högre, med några tiotal, emedan åtskilliga infortrade uppgifter ännu ej kommit Statistiska byrån tillhanda.

Gefle, Falu, Linköpings och Nyköpings län; till den *andra*: Westerås, Umeå, Wisby, Luleå, Upsala, Kristianstads, Hernösands och Wexiö; till den *tredje*: Örebro, Stockholms, Wenersborgs, Malmö. Kalmar, Karlskrona, Göteborgs, Halmstads, Mariestads och Stockholms stad. — De till första kategorien hörande länen hafva således det högsta antalet sinnessjuka i förhållande till folkmängden. Då härtill lägges att, såsom ofvan blifvit angifvet, fyra af de hit hörande länen, nemligen Östersunds, Karlstads, Jönköpings och Gefle hafva det lägsta antalet af inom länet befintlige sinnessjuka vårdade inom anstalt, följer att just dessa län äro i främsta rummet i behof af utvidgad sinnessjukvård.

Vid jemförelse mellan totalantalet sinnessjuka för hela riket och antalet vårdade inom samtliga anstalter, vid 1871 års slut, finnes, att 14,24 %, d. ä. hvar sjunde af befintlige sinnessjuka vårdas å de allmänna anstalterna. Detta förhållande är mindre fördelaktigt, enär i flere af Europas stater hvar fjerde, ja till och med hvar tredje sinnessjuk erhåller plats å allmän anstalt.

2. *Boningsort vid insjuknandet.* Af samtliga vid 1871 års slut inom anstalterna befintlige sjuka voro vid insjuknandet 69,75 % boende å landsbygd, 30,25 % i stad. Motsvarande tal för 1870 voro: 70,00 % och 30,00 %. Af vårdade från landsbygd voro 52,87 % män, 47,13 % kvinnor; från stad 46,94 % af de förre, 53,06 % af de sednare; förhållandet således omvänt mellan könen inom de båda boningsorterna. — Jemföres folkmängden å landsbygden och i städerna — enligt Statistiska byråns uppgifter för den d. 31 Dec. 1870 — med antalet sinnessjuka från landsbygd och från stad, befintlige inom anstalterna d. 31 Dec. 1871, finnes att *en* sinnessjuk på 4014 invånare då vårdades från landsbygd; *en* på 1377 från stad. Motsvarande tal för 1870 voro: 4155 och 1421. Förhållandet för båda åren nära öfverensstämmande, ungefär som 1 till 3, d. v. s. att i förhållande till folkmängden å landsbygden och i städerna vårdas tre gånger så högt antal från de sednare mot från den förra. — Jemföres totalantalet inom riket befintlige sinnessjuka serskildt för landsbygd och städer med folkmängden å landsbygd och städer, finnes att *en* sinnessjuk kommer på 444 invånare å landsbygd, *en* på 583 i städerna, eller 22,53 % på 10,000 af de förre, 17,16 % på 10,000 af de sednare. Häraf följer, att sinnessjukdomar relativt till folkmängden förekomma oftare bland landsbygdens än bland städernas invånare. Den skenbara motsägelse, som härigenom uppstår till nyss anförda beräkning, att ett högre antal sinnessjuka vårdas å anstalterna från städerna än från landsbygden, har sin förklaring deri att städerna äro angelägnare att söka erhålla vård för sina sjuka å de allmänna anstalterna, än landsbygden.

3. *Civilstånd.* Af de vid 1871 års slut befintlige sjuka voro 22,84 % gifte; 70,52 % ogifte; 1,47 % enklingar 5,17 % enkör. Motsvarande tal för 1870 voro: 23,42 %; 70,00 %; 1,69 %; 4,89 %. — Af de gifte voro 42,90 % män, 57,10 % kvinnor; af de ogifte 56,46 % män, 43,54 % kvinnor.

1. Stånd och yrke.	2. Qvarliggande vid 1871 års början.			3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. Intagne under 1871.																	
	Sjukdomsform.																				
	Ursinne, Mania.		Tungsinne, Melancholia.		Vaninne, Eman.		Pöryskhet, Peranoia.		Svagsinnet, Dementia.		Pänighet, Lidit.		Allmän föräm- ning, Juvdysis generalis.		Fallandesot, Epilepsia.		Summa intagne.				
m.	qv.	sa.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.			
Kopparslagare	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Slagtare	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Bagare	2	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Mjöltnare	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Grosshandlare	3	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Diversehandlare, Kontorister	14	13	27	1	6	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6		
Bokhandlare	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Vårdshusidkare	2	4	6	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3		
Musikus	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Boktryckare, Lithograf	2	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Artist (Aktris)	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Målare	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Renskrifvare	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Trädgårdsmästare	1	3	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Kakelugnsmakare, Murare	8	4	12	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2		
Timmerarbetare	2	2	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Åkare	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Sotare	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Sömmerskor	—	15	15	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4		
Enskild betjening, icke till jordbruksklass hörande	40	139	179	1	8	3	10	3	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	7		
Studeraende	28	—	28	3	—	1	—	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	9		
Fattighjon	54	88	142	4	14	5	7	4	—	—	—	—	3	3	1	3	—	1	22		
Summa	649	598	1247	63	74	42	67	46	13	4	5	11	7	7	1	8	1	3	2		
	184	170																			

Högsta antalet sinnessjuka inom anstalterna, så väl bland de qvarliggande från föregående år, som bland de under redovisningsåret intagne, tillhör, såsom vanligt, de jordbrukande samhällsklasserna. Om till dessa klasser hänförs ståndspersoner, bönder, jordtorpare, tjänare och daglönare, uppgår de hithörande vårdades antal till 652, af hvilka 513 voro qvarliggande, 139 intagne, d. ä. 40,72 % af alla vårdade, 41,44 % af de qvarliggande, 39,00 % af alla intagne. Af de qvarliggande voro 56,92 % män, 43,08 % qvinnor; af de intagne, 51,08 % män, 48,92 % qvinnor. Af alla vårdade män tillhöra 35,05 % ifrågavarande klasser; 28,77 % af alla vårdade qvinnor. — Af enskild betjening, ej till jordbruksklass hörande, hafva 207 blifvit vårdade; 179 voro qvarliggande från föregående år, 28 under året intagne, d. ä. 13 % af de vårdade, 13 % af de qvarliggande, 8 % af de intagne. Af de vårdade voro 47 män, 160 qvinnor, således 22,71 % af de förre mot 77,29 % af de sednare; ett missförhållande mellan könen, som ungefär enahanda under hela föregående decennium egt rum. — Af studeraende, så väl från elementarläroverken som från universiteten, hafva under redovisningsåret 37 blifvit vårdade; 28 voro kvar från föregående år, 9 under året intagne. Under 1870 vårdades 34, af hvilka 5 under året blifvit intagne. Under de sednaste nio åren har antalet intagne studeraende varit:

1863.	1864.	1865.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1871.
11	2	6	0	1	4	13	5	9

1.	2.		3.		4.			5.		6.		7.		8.		9.			
	Vårdade.							Tillfrisknade.											
	Från föregående år qvartsgående.		Intagne under året.		Summa vårdade.			Ursinne.		Tungsinne.		Vasinne.		Allmän försläknig.		Summa tillfrisknade.			
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s.a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	s.a.	
E. Yttre orsaker:																			
Skador på hufvudet	14	4	2	—	16	4	20	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
D:o å öfriga kroppsdelar.....	—	4	1	—	1	4	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
F. Ärftligt anlag:																			
1. Direkt: a) från fäderne	44	36	14	9	58	45	103	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3
b) från moderne	55	54	17	19	72	73	145	6	4	3	1	—	—	—	—	—	9	5	14
c) från fäderne och moderne	12	4	4	3	16	7	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Collateralt: från bröder och systrar	14	13	1	2	15	15	30	1	1	—	1	—	—	—	—	—	1	2	3
3. Blandadt: a) från fäderne och derjemte collateralt	11	8	3	3	14	11	25	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
b) från moderne " " "	14	14	7	2	21	16	37	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
c) från fäderne och moderne samt derjemte collateralt	3	4	1	1	4	5	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	153	133	47	39	200	172	372	9	8	3	3	—	—	—	—	—	12	11	23
	286		86					17		6									
G. Okända orsaker	229	222	50	51	279	273	552	15	12	10	6	8	—	—	—	—	33	18	51
Summa	649	598	184	170	833	768	1601	42	42	26	20	11	—	1	—	—	80	62	142

Bland alla under redovisningsåret *vårdade* hafva sjukdomsorsakerna antagligen kunnat utrönas för 1049, d. ä. för 65,52 %; bland de *intagne* för 71,47 %. Motsvarande tal för 1870 voro: 63,89 % och 68,20 %.

Nedanstående beräkningar äro alla hänfödda till de med kända sjukdomsorsaker, så väl vårdade som intagne. Antalet vårdade blir härigenom 1049; antalet intagne, 253.

A. *Moraliska orsaker.* Under denna rubrik äro uppförda 338, af hvilka 80 blifvit under året *intagne*, d. ä. 32,22 % af nyssnämnda antal *vårdade*; 31,62 % af antalet *intagne*. *Vårdade* män utgöra 41,78 %; *vårdade* kvinnor 58,28 % af hela antalet under denna rubrik *vårdade*. I öfverensstämmelse med hvad som egt rum under föregående år, är kvinnan vida oftare än mannen underkastad sinnesrubbing, såsom följd af någon moralisk inflytelse. — Bland de härunder uppförda specificerade orsakliga momenterna äro följande mera anmärkningsvärda. a) *Religionsgrubbel*, m. m. Af de 88 *vårdade* hade 25 blifvit under året *intagne*. Under 1870 *vårdades* 100, af af hvilka 36 *intagne*; en icke obetydlig minskning har sålunda häri egt rum. Af de till denna kategori hörande äro 39,77 % män, 60,23 % kvinnor. Af de 88 *vårdade* hafva 11 tillfrisknat, således 12,50 % eller *en* tillfrisknat på 8 *vårdade*. — b) *Kärleksgrubbel*, m. m. Af 85 *vårdade* voro 34,12 % män, 65,88 % kvinnor; 7 hafva tillfrisknat. d. ä. 8,02 % eller *en* af 12. — c) *Husliga bekymmer*. Af 80 *vårdade* voro 36,25 % män, 63,75 % kvinnor; 10 tillfrisknade, d. ä. 12,50 % eller *en* på åtta. — Af alla, under moraliska orsaker uppförda, tillfrisknade 34, d. ä. 10 %; tillfriskningsprocenten är nära lika för båda könen.

C. Bland de *sensuella orsakerna* anföres endast *missbruk af spritdrycker*. Det vill nemligen synas som skulle sjukdomsfallen till följd af denna orsak vara i tilltagande. Under 1869 *vårdades* luthörande 42; under 1870, 53; under redovisningsåret 67; 61 män, 6 kvinnor; 11,01 % af *vårdade* män, 1,21 % af *vårdade* kvinnor. Af de 67 *vårdade* tillfrisknade 13, d. ä. *en* af fem.

F. *Ärftligt anlag.* De under denna rubrik uppförda fallen uppgå till 372; 200 af manligt, 172 af qvinligt kön; 35,46 % af dem med kända sjukdomsorsaker vårdade. — Hithörande under året intagne — 86 — utgöra 33,99 % af de med kända sjukdomsorsaker intagne; således mer än en tredjedel. — Sjukdomsfallen med ärftligt anlag hafva under sednaste decennium år för år tilltagit i freqvens, hvarpå såsom exempel må anföras, att år 1861 intogos 61, vårdades 130; under 1871 intogos 86, vårdades 372, d. v. s. att under 11 år hade antalet vårdade nära tredubblats. — Till lättare öfersigt öfver förhållandet mellan antalet vårdade och intagne inom hvarje af de å tabellen upptagne olika kategorier af ärftligt anlag, meddelas följande:

Direkt ärftligt anlag.						Collateralt.		Blandadt.					
a.)		b.)		c.)				a.)		b.)		c.)	
Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.	Vårdade.	Intagne.
27,68 %	26,74 %	39,00 %	41,86 %	6,18 %	8,14 %	8,06 %	3,49 %	6,72 %	7,00 %	9,94 %	10,45 %	2,42 %	2,32 %

Af de vårdade tillhöra 72,86 % det direkta ärftliga anlaget; 8,06 % det collateralala; 19,08 % det blandade. Af de intagne komma 76,74 % under första kategorien; 3,49 % under den andra; 19,77 % under den tredje. Således tillhöra omkring tre fjerdedelar, så väl af vårdade som intagne, det direkt ärftliga anslaget; en femtedel, likaledes af både vårdade och intagne, det blandade. — Af de under direkt anlag uppförda, 271, hafva 38,01 % haft arfvet från fäderne, 53,51 % från möderne, samt 8,48 % från både fäderne och möderne. Väl synes arf från fäderne inverka något öfvervägande på den manliga afkomman; dock ej betydligare än att, bland dem under denna kategori hörande, 56,36 % äro af manligt, 43,69 % af qvinligt kön. Arf från möderne synes inverka lika för båda könen; arf deremot från både fäderne och möderne synes orsaka ett öfvervägande inflytande på den manliga afkomman. — Under det collateralala arfvet finnes lika antal af hvardera könet; under kategorien af blandadt arf äro 39 män, 32 qvinnor uppförda. — Af alla med ärftligt anlag vårdade hafva 23 tillfrisknat, d. ä. 6,18 %; förhållandet mellan antalet vårdade och antalet tillfrisknade inom de serskilda kategorierna är följande:

T i l l f r i s k n a d e.						
Direkt ärftligt anlag.			Collateralt.	Blandadt.		
a.)	b.)	c.)		a.)	b.)	c.)
2,91 %	9,65 %	0,00 %	10,00 %	4,00 %	5,40 %	0,00 %

Härvid är anmärkningsvärdt, att högsta tillfriskningsprocenten under detta, i likhet med under flera föregående år, förekommit bland de vårdade med collateralalt ärftligt anlag; dernäst med anlaget från möderne. Med anlaget både från fäderne och möderne har ingen, hvarken under 1870 eller 1871, tillfrisknat. — Under 1870 var tillfriskningsprocenten bland ifrågavarande sjuke 7,57 %; under 1869, 10,29 %; under redovisningsåret, såsom ofvan är angifvet, endast 6,18 %.

§ 14.

Uppgift på tillfälliga sjukdomar bland å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1871 vårdade.

Tab. 15.

1. Sjukdomar.	2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. A n s t a l t .										11. Summa.										
	Hernösands.		Upsala.		Stockholms.		Nyköpings.		Wadstena.		Wexjö.		Göteborgs.		Malmö.		Wahby.		Summa.		
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	S:a.
Tyfoidfieber									1										1		1
Diarrhé	4	2							6	3	4	2			16	16			30	23	53
Frossa			1				2	2			1	1	2						6	3	9
Snittosam ögonsjukdom											1	2							1	2	3
Tuberkelsjukdom	1						1	1	1	1	1					1			4	3	7
Kräftsjukdom										1										1	1
Bleksot		2				8				3				2						15	15
Strupsvulst						1														1	1
Hjernkongestion.....			1	1															1	1	2
Hjerninflammation						1							1						1	1	2
Hjernslagfluss.....						1			5	1									5	2	7
Organisk hjernsjukdom											2	1							2	1	3
Konvulsioner														1						1	1
Allmän aftyning									1					1					1	1	2
Ögonsjukdom		1				1						1			6		1		8	2	10
Öronsjukdom	1					1													1	1	2
Halsfluss				2		1			1	2					3	2			4	7	11
Hjertsäckinflammation	1								1										2		2
Organisk hjertsjukdom			1								1	1							2	1	3
Blodädersvulst						1														1	1
Akut och kronisk katarrh i luftrören	1	1	2	1	2	6			3	2	1	1		2	3	1			12	14	26
Lungemfysem				1																1	1
Lunginflammation.....	3		1	1	3	2		2	4	5	4	2	1	1		1			16	14	30
Lungbrand								1												1	1
Lungsäckinflammation	1				1						2	1							4	1	5
Akut mag- och tarmkatarrh	1	1	4	5	2	4	1	1	2	2			6	1					16	14	30
Kronisk magkatarrh	2	6			5	4	1		4	2	2	3	2	5					16	20	36
Kronisk tarminflammation	1	4	1	2					5	5									7	11	18
Sjukdom i ändtarmen						1										1			1	1	2
Gulsot											1								1		1
Ägghvitesjukdom										1	1								1	1	2
Blåskatarrh		1																		1	1
Lifmodersjukdom											1									3	3
Menstruationsbrist						3														3	3
Rheumatism.....						1			1	3							1		1	5	6
Ledgångsinflammation							2	1											2	1	3
Benbrott.....											1									1	1
Benröta					1	1													1	1	2
Akut vattensvullnad					2	2										1			2	3	5

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.											
Sjukdomar.	A n s t a l t.									Summa.											
	Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.												
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	sa								
Ros			1				2	1		1			1	4	5						
Stötar, friska sår.....				1	1		2	1					3	2	5						
Rötsår.....		1					1	2			10		11	3	14						
Brännskada.....								1					1		1						
Kylskada.....								1			2	1	3	1	4						
Bulnad, spikböld.....	2	1	2	2	1	1	2	4		1			8	8	16						
Karbunkel.....			1												1						
Kronisk hudsjukdom.....	1	3	1	2	1				1	1			4	6	10						
Parasitisk » (skabb).....	5	1		1					2	1	1	3	10	4	14						
Summa	24	24	11	18	21	42	9	8	40	40	26	19	14	15	44	23	1	3	190	192	382

Hela antalet tillfälliga sjukdomar utgör 382, d. ä. 23,86 % af alla vårdade; 22,81 % af vårdade män, 25,00 % af vårdade kvinnor. Under 1870 var sjuklighetsprocenten bland de vårdade 29,74 %; under 1869, 25,21 %. Förhållandet, inom de serskilda anstalterna, mellan vårdade och tillfälligt sjuke, är följande:

Hernösands.	Upsala.	Stockholms.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Göteborgs.	Malmö.	Wisby.
32,08 %	14,94 %	27,39 %	20,00 %	20,35 %	21,44 %	33,72 %	29,82 %	15,34 %

Högsta antalet tillfälligt sjuke i förhållande till vårdade har väl förekommit vid Göteborgs, Hernösands och Malmö, men å ingen af dessa anstalter har någon sådan sjuklighet egt rüm, som skulle kunna häntyda på mindre goda hygieniska förhållanden. Vid ingen af samtliga anstalter har någon epidemisk sjukdom funnits. De talrikaste fallen tillhöra rubrikerna: diarrhé, lunginflammation, akut och kronisk magkatarrh. Beträffande dödligheten bland de tillfälligt sjuke hänvisas till § 6, tab. 7. De talrikaste dödsfallen hafva inträffat till följd af lunginflammation och kronisk tarminflammation. Bland 30 insjuknade i lunginflammation afledo 16; bland 18 med kronisk tarminflammation hafva 12 aflidit.

§ 15.

Öfversigt öfver antalet sjukplatser, underhållsdagar och medeltal sjuke för dag, äfvensom öfver kostnaden för utspisning och för läkemedel, samt totalkostnad för sjukvården, vid samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1871.

Tab. 16.

1.	2. Antal sjukplatser vid årets slut.	3. Antal underhållsdagar.	4. Medeltal sjuke för dag.	5. Utspisningskostnad.						6. Läkemedelskostnad.						7. Totalkostnad för sjukvården.					
				Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.		Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.		Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.	
				R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.
Hernösands.....	139	44,494	122	17,411	48	—	39,1	142	71	152	23	—	0,34	1	24	40,622	36	—	91	332	15
Uppsala	155	54,719	150	18,844	54	—	34,0	124	10	451	05	—	0,82	2	99	52,028	01	—	94	343	10
Stockholms	184	63,130	173	20,026	03	—	31,7	115	70	599	32	—	0,94	3	43	70,308	87	1	11	405	15
Nyköpings	70	23,652	65	7,028	18	—	29,2	106	58	176	07	—	0,74	2	70	15,123	31	—	63	229	95
Wadstena.....	350	121,527	334	50,495	62	—	41,5	151	47	523	35	—	0,43	1	56	96,061	72	—	79	288	35
Wexiö	180	63,662	174	21,471	19	—	33,7	123	00	386	26	—	0,60	2	19	50,451	64	—	79	288	35
Göteborgs	67	23,805	65	8,926	87	—	37,5	136	87	267	58	—	1,12	4	8	18,924	24	—	79	288	35
Malmö	175	62,935	172	30,403	79	—	48,3	174	29	656	59	—	1,04	3	79	64,294	76	1	02	372	30
Wisby	28	7,758	21	3,793	90	—	48,9	178	48	49	09	—	0,63	2	29	7,426	78	—	95	348	75
Summa	1,348	465,682	1,276	178,401	60	—	—	—	—	3,261	54	—	—	—	—	415,241	69	—	—	—	—

1. *Sjukplatsernas antal vid 1871 års slut.* Ofvan, § 1, mom. 1, har redogörelse blifvit lemnad rörande de befintliga sjukplatserna, så väl vid början som vid slutet af redovisningsåret. Deraf framgår, att vid den förra tidpunkten funnos å samtliga anstalter 1322 platser, vid den sednare 1348, och att således en tillökning under årets lopp tillkommit af 26 platser. Denna tillökning egde hufvudsakligen rum närmare årets slut, samt tillhörde uteslutande andra och tredje betalningsklasserna. Den kom sjukvården till godo först vid 1872 års början. Af de sålunda befintliga 1348 sjukplatserna voro 70 afsedda för första betalningsklassen, 1278 för de öfriga klasserna.

2. *Underhållsdagarnes antal under år 1871.* För alla vårdade uppgå underhållsdagarne till 465,682, hvadan medeltalet dagligen vårdade blir 1,276. Under 1870 var detta medeltal 1,204; under 1869, 1,177. Således hafva under 1871, 72 flere blifvit dagligen vårdade än under 1870; 99 flere än under 1869. — Hvarje sjuk har i medeltal vistats inom anstalt 291 dagar; under 1870, 285 dagar; under 1869, 283 dagar.

3. *Utspisningskostnaden* utgör 178,401 R:dr 60 öre. Fördelas denna summa på underhållsdagarne, erhålles medelkostnaden för utspisning för hvarje person *för dag*, nemligen 38,31 öre, *för år* 139 R:dr 83 öre. Under 1870 voro motsvarande tal: 39,14 öre, och 141 R:dr 86 öre; under 1869, 41,76 öre och 152 R:dr 42 öre. — Vid alla anstalter sammanlagda uppgår mathållningskostnaden under 1871 för hvarje dag af året till 488 R:dr; under 1870 till 485 R:dr; under 1869 till 492 R:dr. — Vid de serskilda anstalterna är medeldagkostnaden för utspisningen, enligt tabellen, ganska olika. Högst är den vid Wisby, Malmö och Wadstena; lägst vid Nyköpings, Stockholms och Wexiö. Enahanda anmärkningsvärda förhållande, hvarpå uppmärksamheten fästades i förra årets redogörelse, — att medeldagkostnaden för utspisning vid Stockholms anstalt är så låg, under det att den i Malmö står så hög, — eger äfven under redovisningsåret rum. Under 1870 var denna kostnad vid Stockholms 33,2 öre; vid Malmö 47,3 öre; under 1871 å förra stället 31,7 öre; å det sednare 48,3 öre.

4. *Läkemedelskostnaden* uppgår vid samtliga anstalter till 3,261 R:dr 54 öre. Fördelad på underhållsdagarna blir kostnaden för läkemedel för hvarje person för dag, 0,70 öre; den var under 1870, 0,66 öre.

5. *Totalkostnaden för hela sjukvården.* Denna uppgår till 415,241 R:dr 69 öre *). Fördelad på underhållsdagarna erhålles såsom medelkostnad för hvarje vårdad *för dag*, 89,16 öre, *för år*, 325 R:dr. Motsvarande tal för 1870 voro: 89,39 öre, och 326 R:dr; under 1869: 92,61 öre och 338 R:dr. — Medeltalet af utgifterna för sjukvården vid samtliga anstalter för hvarje dag af året, för 1871, är 1,137 R:dr; under 1870 var den 1,076; under 1869, 1,090 R:dr. — Vid de serskilda anstalerna utfalla medeldagkostnaderna betydligt olika. De äro högst vid Stockholms och Malmö; vid den förra 21,84 öre högre än medeldagkostnaden för alla anstalter sammanlagda; vid den sednare 12,84 öre, likaledes högre. Vid Nyköpings är medeldagkostnaden lägst och understiger medeldagkostnaden i sin helhet med ej mindre än 26 öre; vid Wadstena, Wexiö och Göteborgs understiger den med 10 öre. Skilnaden mellan minimum och maximum — Nyköpings och Stockholms — är 48 öre.

§ 16.

Uppgift på vid samtliga anstalter för sinnessjukes behandling i och för den egentliga sjukvården anställda *tjenstemän och betjening.*

Tab. 17.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Öfverläkare.	Biträdande läkare.	Ljpsvåringsmän.	Förestånderska.	Sjukvaktare.	Sjukvakterska.	Medeltal sjuk-plåter, dagligen året om upptagna.	Medeltal sjuke för dag, för hvar och en af sjukbetjeningen
Hernösands.....	1	1	1	1	5	7	122	10,17
Upsala	1	1	1	1	8	10	150	8,33
Stockholms	1	1	1	1	8	15	173	7,52
Nyköpings	1	—	1	1	2	3	65	13,00
Wadstena.....	1	1	2	2	12	19	334	10,79
Wexiö	1	1	1	1	8	7	174	11,60
Göteborgs.....	1	—	1	—	4	5	65	7,22
Malmö	1	1	1	1	8	8	172	10,75
Wisby	1	—	1	1	1	1	21	10,5
Summa	9	6	10	9	56	75	1,276	9,74
		15		19		131		

De förändringar, som under året blifvit vidtagna, bestå endast uti tillökning af tvenne af sjukvaktare-personalen. Då medeltalet sjuke för dag under året varit 72 högre än det var under 1870, blir ock medeltalet sjuke, som hvarje af vaktarepersonalen haft att dagligen tillse, något högre, dock föga betydande; medeltalet var nemligen under 1870, 9,33; under 1871 är det 9,74.

*) Häre ingår icke kostnaden för byggnader och dessas reparationer, icke eller för onera och utskylder.

Sammandrag öfver Allmänna Hospitals- och Barnhus-Fondens inkomster år 1871.

	Stats-anslag.		Jordeboks- och hem- mantals- räntor.		Krono- och kyrko- tionde.		Arrende- medel		Privata donatio- ner.		Hyresme- del och tomtören.		Kollekt- medel.		Års- afgifter.		Ersatt underhåll.		Arfsmedel.		Ränta å lån.		Anmärknings- och bötes- medel.		Skogs- försälj- nings- medel.		Tillkom- men upp- börd.		Diverse inkom- ster.		Summa Riksmynt.				
	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.			
Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts kassa, efter afdrag af deruti ingående nybyggnadsmedel	61,807	68											58	18			12,000				3,720	52	58	27							76,804	13			
Stockholms hospital																	29,334	85	24,000		78	8	155	50	49	89			1,120	22	54,738	54			
Upsala "			84	62	6,614	46	4,488	2			1	35					14,911	2		53	6			68	26			242	22	505	47	26,968	48		
Nyköpings "	379	64	26	67	8,948	57	1,490	10	50								5,557	80				31	92					335	87	116	17	16,986	74		
Wadstena "			406	61	5,875	34	18,264	34									40,915	18		81	43							213	40	747	75	66,504	55		
Wexjö "			209	56	6,783	18	1,895	37									24,370	75				137	26	8	29			219	37	109	45	33,733	73		
Göteborgs "	750		415	67	2,562	54	4,426	59					50	28			6,482	40		920	67	55	3		24			121	94	1	15	15,786	51		
Malmö "	2,451	50	4,230	69	13,959	49	45,724	55	641	66	5	50					16,592	21		17	53	431	72	104	68			603	29	2,010	90	86,773	72		
Hernösands "	150						144	32				9					11,946	50			2	58								195	48	12,644	15		
Wisby "			1,930	7			7,341	61									1,465	90			9	76	67	41						706	66	11,521	41		
Weckholms "					1,373	40	409	98																				50				1,833	38		
Westerås f. d. hospital			270	77	8,655	76	2,416	31			2	46																309	13			11,654	43		
Linköpings " "			20	17	4,862	2	9,711	67				86	6																170	10			14,850	2	
Norrköpings " "			185	17	3,100	1	4,342	63																					113	7			7,740	88	
Söderköpings " "			554	11	7,282	69	4,165	70				8	2																255	79			12,266	31	
Falu " "	179	22	485	11	4,411	28	360																						152	39			5,588		
Örebro " "	20				4,360	46	1,597	72																					196	3			6,174	21	
Karlstads " "					658	54	246	87																					24	41			929	82	
Skara " "	30		398	28	7,297	55	4,101	94																					255	74			12,633	66	
Jönköpings " "			524	57	4,502	63	1,338	75																					145	25			6,511	20	
Kalmar " "					1,356	35	580	40						75	66														45	2			2,057	43	
Halmstads " "					483	12	854	53																					21	2			1,358	67	
Gefle " "					366	28																								11	42			377	70
Malmö barnhus					22,958	49																							875	95	35	73	23,870	17	
Summa	65,768	4	9,742	7	116,412	16	113,902	40	691	66	112	39	380	39	151,576	61	36,000			1,163	11	4,599	36	289	63	550	15	4,361	41	5,548	98	511,098	36		

Stockholm af Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts Kammar-Kontor den 18 November 1872.

K. Stolpe.

Sammandrag öfver Allmänna Hospitals-

	A f s k r i f n i n g a r .												U t														
	Af- gångs- procent.		Dispo- nerad ränta.		Grund- räntor å förarren- derade lä- genheter.		Remiss- lage.		Åter- lyftade patients- avgifter.		Förmin- skade fastighets- och in- ventarii- värden.		Extra afskrif- ningar.		Summa Riksmünt.		Afföning.		Pensio- ner.		Underhåll.		Under- stöd för sjuk- vårds- anstalter.		Beklädnad och säng- kläder.		
	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.
Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts kassa jemte Kamererarens expensmedelsräkning																	7,510					58 35	3,200				
Stockholms hospital								1,894	90	3,946	78			5,841	68	17,289	83	50		28,248	84				5,194	13	
Upsala "								733	40	3,445	55			4,178	95	19,023	40	325		18,844	54				3,784	79	
Nyköpings "							11	78	600	10	1,970	74			2,582	62	3,063	48		7,261	95				2,174	20	
Wadstena "							2	1	1,012	60	4,778	33			5,810	94	22,284	87		50,633	49				6,963	15	
Wexiö "							7	67	1,363	50	3,389	39			4,760	56	15,462	50		21,644	64				6,792	18	
Göteborgs "									36	95	1,481	97			1,518	92	5,808	89		8,926	87				1,260	23	
Malmö "						3,336	7		1,503	57	393	81			5,233	45	13,166	23	611	74	30,418	79	509		8,201	76	
Hernösands "									258	75	3,726	64			3,985	39	10,167			22,066	60				2,574	51	
Wisby "									12	50	547	10	81	80	641	40	2,301			3,793	90	600			581	91	
Weckholms "			7	65	343	13									350	78	341	46		858	74				65	75	
Westerås f. d. hospital														123	10	123	10										
Linköpings " "									17	68					17	68	664	58									
Norrköpings " "									9	77				29	82	39	59										
Söderköpings " "									14	31				81	54	95	85										
Falu " "																	75										
Örebro " "																	100										
Karlstads " "																	75			90	15						
Skara " "									15	50				3	20	18	70	355									
Jönköpings " "									7	18						7	18	150			13	42					
Halmstads " "																225	91	50									
Gefle " "											46					46											
Malmö barnhus																	225				13	99					
Redögörelsen för barnuppfostringshjelp																											
Summa	7	65	586	43	3,336	7	86	97	7,416	27	23,680	31	319	46	35,433	16	118,113	24	986	74	192,874	27	4,309		37,592	61	

Stockholm af Kongl. Serafimer-Ordens-Gilletts

och Barnhus-Fondens utgifter år 1871.

g i f t e r.

Medika- menter.		Eldning och lys- hållning.		Begra- fningssköt- nader.		Byggnader och repa- rationer.		Inventariers uppköp och underhåll.		Allmänna utskylder.		Skrif- materialier.		Rese- kostnader.		Skiftes- kostnader.		Anmärk- nings- procent och bötes- medel.		Ränta å insatte kapitaler.		Kostnader för sjö- sänkning och lösen af stånd- skog.		Diverse utgifter.		Upp- fostrings- hjälp för fattiga barn.		Summa Riksmünt.			
R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.	R.dr.	ö.
		427	20									1,120	60	886	99			186	79	2,461				291	13			16,142	6		
599	32	14,614	13	23	40	1,923	55	1,838	36	1,143	64	241	64									4,120	10			75,286	94				
451	5	5,616	77	7	50	5,522	46	4,260	32	127	15	243		181	54							4,609	83	4,074	19			67,071	54		
121	42	1,375	27	17		4,173	90	415	76	105	9	38	44											439	66			19,186	17		
523	35	7,785	76	132	47	4,715	61	2,358	15	1,282	54	160	50	198	18	67	80							3,898	69			101,004	56		
386	26	4,145	35			3,190	80	189	94	36	25	182	94											2,521	28			54,552	14		
267	58	1,410		32		125	58	80	16	154	43	63	98	30		114	63							1,085	17			19,359	52		
656	59	5,808	18	42	50	5,343	69	2,634	16	252	12	171	54	33	75									3,219	63			71,069	68		
152	23	2,418	48	42		1,586	61	1,540	2	68	11	102	22											1,516	89			42,234	67		
85	67	1,124	86			309	67	212	13	68	13			65	85									220	54			9,363	66		
13	55	130				19	4			88		16	88	13	75									34	90			1,494	95		
												15																15			
						11	75			140	59	22	85											1	23			841			
												10																85			
																												100			
												4	73	45										1				215	88		
														113														468			
										19	53	10												3	52			196	47		
												7	50															57	50		
												12	50															251	49		
																										17,686	25	17,686	25		
3,257	2	44,856		296	87	26,922	66	13,529		3,398	46	2,424	32	1,568	6	182	43	186	79	2,461		4,609	83	21,427	93	17,686	25	496,682	48		

Kammar-Kontor den 18 November 1872.

K. Stolpe.

Bil. D.

Sammandrag af Allmänna Hospitals- och

Debet.

Balans från år 1870.

Uppbördsmäns öfverlevereringar.....	4,940,17.	
Skulder till diverse verk, fonder och personer.....	14,683,18.	19,623,35.

Afskrifningar.

Se Tab., Bil. C.....		35,433,16.
----------------------	--	------------

Utgifter.

Se Tab., Bil. C.....		496,682,48.
----------------------	--	-------------

Balans till år 1872.

Behållningar: Kontant.....	42,518,26.	
Diverse persedlar med värde.....	11,189,39.	
Spanmål med värde.....	503,42.	54,211,07.
Utlånta medel.....		427,09.
Fordringar hos diverse verk, fonder och personer.....		41,361,86.
Utestående kronoskatter och andra fordringar i penningar och persedelvärden.....		201,309,69.
Proprie balans.....		722,53.
Förskotter.....		2,286,17.
Fastigheter med värde.....		2,169,427,17.
Inventarier » ».....		308,058,41.
Anmärkningsmedel.....		6,00.
		<u>2,778,809,99.</u>
		Summa R:dr R:mt 3,329,548,98.

Stockholm af Kongl. Serafimer-Ordens-Gillet

Barnhusfondens Kapitalräkning för år 1871.

Kredit.

Balans från år 1870.

Behållningar: Kontant.....	68,519,27.	
Diverse persedlar med värde	9,402,36.	
Spanmål med värde	444,24.	78,365,87.
Utlånta medel		427,09.
Fordringar hos diverse verk, fonder och personer		25,147,05.
Utestående kronoskatter och andra fordringar i penningar och persedelvärden.....		196,929,99.
Proprie balans.....		811,63.
Förskotter		971,58.
Fastigheter med värde		2,169,427,17.
Inventarier » »		285,655,58.
		2,757,735,96.

Inkomster.

Se Tab., Bil. B.		511,098,36.
Tillökade inventarievärden.....		47,355,99.

Balans till år 1872.

Uppbördsmäns öfverlevereringar.....	5,544,47.	
Skulder till diverse verk, fonder och personer.....	7,814,20.	13,358,67.
	Summa R:dr R:mt	3,329,548,98.

Kammar-Kontor den 18 November 1872.

K. Stolpe.

